

Det norske Arbeiderparti

**Det
ekstraordinære
landsmøte
1927**

DET NORSKE ARBEIDERPARTIS
EKSTRAORDINÆRE
LANDSMØTE
1927

PROTOKOLL OVER FORHANDLINGENE

OSLO 1927
ARBEIDERNES AKTIETRYKKRI

Register.

	Side
Landsmøtets åpning	5
Beretninger og regnskaper	10
Klassesamlingen:	
Det prinsipielle program	12
Partiets lover	26
Stortingsprogram, kommuneprogram og taktikken ved valgene	32
Kvinneorganisasjonen	33
Det antimilitære arbeide	33
Forholdet til fagorganisasjonen	33
Partiets arbeide for kooperasjonen	33
Avisspørsmålene	34
Sammenslutningen lokalt	35
Ungdomsorganisasjonen	35
Barnelagsarbeidet	35
Partiets forhold til Informasjonsbyrået	36
Idrettsbevegelsen	39
Valg	42
Avslutning	49
Landskvinnekonferansen	53

Dagsorden

for

Det norske Arbeiderpartis ekstraordinære landsmøte

i Oslo den 28—29 januar 1927.

1. Møtets åpning og konstituering.
 - a) Fullmaktenes godkjenning.
 - b) Vedtagelse av forretningsorden.
 - c) Valg av ordstyrere, sekretærer og komitéer.
2. Beretninger, regnskaper og budjetter.
3. KlASSESAMLINGEN.
 - a) Det organisatoriske og prinsipielle grunnlag.
 - b) Stortingsprogram, kommuneprogram og taktikken ved valgene.
 - c) Partiets lover og stillingen til kvinne- og ungdomsorganisasjonen.
 - d) Pressespørsmål.
4. Innstilling på partiets representanter i central- og landsstyre.

For dagsordenens punkt 3 a, b og c, henvises til den for samlingskongressen medsendte trykte dagsorden.

For punkt d, pressespørsmål, vil forslag bli fremlagt på landsmøtet.

Landsmøtets åpning.

Det norske Arbeiderpartis ekstraordinære landsmøte åpnedes fredag 28 januar kl. 10 $\frac{1}{2}$. Efter avsyngelsen av «Internasjonalen» blev representantene hilset velkommen i følgende tale av partiets formann *Oscar Torp*:

Partifeller!

På landsstyrets vegne ønsker jeg dere velkommen til partiets landsmøte.

Det er under ganske eiendommelige omstendigheter at vi denne gang samles til landsmøte. Vi står foran en vesentlig utvidelse av partiets basis, en så vidt stor utvidelse at Det norske Arbeiderparti, idet det går op i en høiere enhet blir noget annet enn det vi har kjent i de siste år. Men partiet er selv bæreren av den samlingstanke som nu står foran sin virkeliggjørelse. I de siste år har det vært vår viktigste oppgave å fremme samlingstankens vekst; i vårt politiske arbeide, i vår organisasjonsvirksomhet har vi stadig hatt dette mål for øie. Og når vi nu står foran virkeliggjørelsen av klassesamlingen, så er det en seier for vårt eget parti.

Verdenskrigen medførte at arbeiderklassen over hele verden, også i vårt land, kom op i forbitrede indre stridigheter, som næsten overalt medførte sprengning av de politiske arbeiderpartier. Det veldige sociale opsving som etterfulgte krigen, forminsket for en tid virkningene av denne splittelse, men da reaksjonen for alvor satte inn, kunde den så meget lettere vinne fremgang fordi arbeidernes krefter var splittet. Og fra arbeidernes egne rekker vokste samlingstrangen frem tvers igjennem alle teorier og motsetningsforhold, ofte i strid med ledernes vilje vokste den til en maktfaktor, som i de siste år har satt sitt umiskjennelige preg på arbeiderbevegelsen, både nasjonalt og internasjonalt.

Da Den kommunistiske Internasjonale i 1923 sparket ut vårt parti fordi vi ikke kunde finne oss i dens utålelige organisasjonspraksis og dens konsekvente pulverisering av den revolusjonære bevegelse i Vest-Europa, da skjedde det i et visst overmot. Man henviste til den revolusjonære reisning i Tyskland, det var den tyske revolusjons siste oppblussen man da var vidne til. Siden den gang har den økonomiske og politiske utvikling i Europa konstant gått i retning av kapitalens foreløbige konsolidering. Det er med sorg vi følger oss nødt til å innrømme denne kjensgjerning, som i vesentlig grad forrykket styrkeforholdet mellem arbeiderklassen og kapitalistene i Europa. Utviklingen kunde mu-

ligens være blitt en annen om russerne hadde anvendt en mindre virkelighetsfjern politikk i sitt forhold til den revolusjonære bevegelse i Vest-Europa. Men utviklingen er en kjensgjerning som ikke kan fornektes, den har satt sitt preg på forholdene i Russland selv, den har fremkalt svære stridigheter i det russiske kommunistparti. Den har virket oppløsende i Den kommunistiske Internasjonale, men fremfor alt har den lært arbeiderne i Vest-Europa at det idag først og fremst er på de praktiske arbeidsopgavers område at arbeiderne må sette sine krefter inn. Arbeidernes krefter må samles, arbeiderklassen må skaffe sig makt for å møte reaksjonens fremrykning og for atter igjen å bli i stand til å kjempe sig fremover og opover.

Det er ikke reformisme når vi idag legger tyngden i de aktuelle oppgaver. Det store mål, *den sociale revolusjon*, vil partiet aldri tape av syne, men det er vår overbevisning at vi fremmer det best ved nu å arbeide for å øke arbeiderklassens maktstilling og selvbevissthet.

Det er ikke min hensikt her å gi nogen analyse av den internasjonale situasjon. Jeg har bare villet vise bakgrunnen for vårt partis samlingspolitikk i de siste år, en politikk som vi konsekvent har forfeftet både nasjonalt og internasjonalt. Tilslutningen til Informasjonsbyrået var et uttrykk for den internasjonale samlingsvilje. Ingen så i Informasjonsbyrået nogen ny Internasjonale, men et organ til fremme av enhetstanken. Det er ikke med lett hjerte at vi forelegger forslag om utmeldelse av Informasjonsbyrået, det er en nødvendig konsekvens av samlingsviljen, men vi gjør det også i forvisningen om at partiets internasjonale politikk i fremtiden vil falle sammen med de bestrebelser som Informasjonsbyrået er et uttrykk for.

Det har vært vanskelige år for den norske arbeiderklasse og vanskelige år for vårt parti. Fra nykommunistisk hold er partiet i disse år konsekvent og uanstendig blitt bekjempet på det kraftigste. De oppløsende halvakademiske krefter som fra tid til annen har gjort sig gjeldende i partiet selv, har ikke evnet å gjøre nevneverdig skade, men i fagbevegelsen grodde der op en stemning for partiløshet, som ikke bare var en alvorlig fare for partiet, men for klassens politiske kamp overhodet. Under alt dette har partiet allikevel klart å hevde sig. Alene har det måttet slåss med reaksjonen i landet, og omgitt av en rekke angripere har det kjempet for å bevare sammenhengen i norsk arbeiderbevegelse, i erkjennelsen av at sammenhengen er Det norske Arbeiderparti. Det er vårt partis historie, det er vår stilling i de siste år, og det er vårt partis fremtid. Ikke av partiegoistiske hensyn har vi forsvart partiet i tykt og tynt, men av hensyn til vår klasse, i forvisningen om at nogen bedre våbendrager kunde den ikke få. Ut fra våre forutsetninger og forhold måtte kampen i vårt land kjempes slik som vi har kjempet den i alle år. — Det har vært en tung og slitsom kamp. Ikke alle har orket å følge med, men når vi nu står ved målet for gjennomførelsen av den politikk som i de siste år har vært vår hovedoppgave, så kan vi allikevel si: Partiet har klart påkjenningen, det har klart stillingen og klart den med glans.

Beretningen for det forløpne års virksomhet viser en gledelig organisasjonsmessig fremgang for vårt parti, en fremgang som viser at hu-

mør og arbeidslyst begynner å vende tilbake. Sterkere og mere konsolidert enn på lenge går partiet over i sammenslutningen med socialdemokratene og de partiløse fagforeninger, og de beste organisasjonselementer av det kommunistiske parti. Det gir løfte om at partiets ånd også i fremtiden vil leve, og i stadig høiere grad vil evne å gjennemsyre den norske arbeiderklasse.

Dette ekstraordinære landsmøte har mange viktige saker å behandle, men sakene kan bare få en foreløbig avgjørelse på dette landsmøte. De fleste kommer igjen på samlingskongressen. Imidlertid er det vår viktigste oppgave å drøfte det grunnlag som er tilveiebragt for samlingen.

Partifeller! Det er i år 40 år siden vårt parti så dagens lys i Arendal. Nogen verdigere ramme om dette jubileum enn den klassesamling som nu forestår, kunde vi ikke få. La oss gå videre i arbeidet og kampen, i overbevisningen om at vi fortsetter det verk som blev påbegynt for 40 år siden.

Talen blev mottatt med sterkt og langvarig bifall.

Før man gikk over til dagsordenen, refererte formannen følgende brev med hilsen fra *Chr. H. Knudsen*:

Idet jeg takker for innbydelsen til partiets landsmøte den 28 og 29 ds., må jeg dessverre meddele, at jeg på grunn av sykdom ikke ser mig i stand til å etterkomme innbydelsen. Jeg kan først imorgen vente lægens tillatelse til å stå op av sengen og «rusle» innendørs, og jeg må derfor gi avkall på den store glede det vilde være — spesielt for mig — å være personlig til stede ved arbeidernes klassesamling.

Jeg ønsker landsmøtet til lykke med arbeidet for en varig klassesamling og hell til den fortsatte samling til folkets frigjørelse.

Oslo, 27 januar 1927.

Med dypfølt broderhilsen.

Eders meget forbundne

Chr. H. Knudsen.

Efter forslag av Torp besluttet landsmøtet å sende partiets gamle veteran en hilsen tilbake, overrakt ved en deputasjon bestående av *Alfred Madsen*, *Chr. Hornsrud* og *Johan Nygaardsvold*.

Fra arbeiderungdomslaget, Kirkenes, referertes følgende hilsnings-telegram: «Vi hilser landsmøtet med ønsket om et godt resultat til gavn for arbeiderklassen.»

Fullmaktene.

Fullmaktskomitéen, *Einar Gerhardsen*, *Valdemar Nielsen* og *Hjalmar Dyrendahl*, innstillet samtlige innløpne fullmakter til godkjennelse. Innstillingen blev enstemmig vedtatt, hvorefter sekretæren foretok *navn-oprop*. Der var meldt følgende representanter, hvorav 4 var fraværende ved opropet:

Østfold: Jørgen Hustad, Karl Onsaker, Aksel Olsen, Jørgen Jacobsen. *Akershus*: A. Smeby, H. J. Danielsen, Laurits Johansen, Ingvald

Nilsen, Karl Andersen, Ole Henriksen, Gunnar Lund, A. Malmstrøm, Nic. Næss, N. Magnussen, Henry Thomassen, Marta Nilsen, Th. Høylund. *Hedmark*: Peder Svestad, Martinius Nordahl, John Eggen, Andreas Sjøli, Petter Lilleeng, Julius Nilsen, Sigurd Pedersen, Andreas Sætre. *Gudbrandsdalen*: Edv. Endresen, Lars Moen, *Vestopland*: Niels Ødegaard, Even Fjorvang, Emil Bakken, Thv. Ulsnæs. *Buskerud*: John Andersen, Karl Steen, Trygve Engebretsen, Karl Kravik, J. O. Røste, Konrad Knudsen, Olav Bredeesen, Johs. Fischer, Karl Nedberg, Karl Sørensen, Jørgen Haakensen, Olava Langerud, Olava Steen. *Vestfold*: Sverre Hjertholm, Arvidson, Evald Nilsen, Alb. Kristiansen. *Telemark*: Aksel Olsen, Olaf Holm, Lars Stenklev, Oscar Andersen, Ambrosius Olsen, Hakon Hansen. *Aust-Agder*: O. H. Maurstad, Ola Solberg. *Vest-Agder*: Alfred Udland, Jacob Nygaard. *Rogaland*: H. Tjelmeland, Ingulf Wold. *Hordaland*: Hjalmar Romslo. *Sogn og Fjordane*: M. Sørbotten. *Søndmør og Romsdal*: Harald Skutvik. *Nordmøre*: Jon Furseth, Leon Johanson, Peder Naustbakk, Ole Gjestad. *Sør-Trøndelag*: Nic. Eggen, A. Andreassen, Jens Mastad, Ole Kirkbak, Martin Lein, Svend L. Skårdal. *Inn-Trøndelag*: A. Mathisen, P. Holthe. *Namdalen*: Hansine Myrvold, Laura Nilsen. *Helgeland*: Ola Børresen, M. Michalsen. *Nordland*: Anders Arntsen, Herm Thornæs. *Nordre Salten*: Naftali M. Nilsen, Nils Grande. *Trondenes*: Alfons Johansen. *Senjen*: Odd Tønder. *Nord-Troms*: Olaf Gabrielsen, Gitta Jønsson. *Finnmark*: Anton Hermo, Petter B. Bull. *Oslo*: Olaf Eriksen, Johan Berg, Olaf Vangen, Johan Larsen, Albin Schenken, Tor Andersen, Einar Andersen, Martinius Martinsen, Øistein Trøen, Hjalmar Andersen, Eugen Johansen, Johan Søyland, Augusta Beck, Adolf Opsahl, E. E. Rudlang, H. Røstad, Hilmar Nordby, Bertrand Olsen, Kristian Strøm, Alf Myhrer, Josef Larson, Kr. Nilsen, Th. Kiel, Petter Andersen, Olaf Johansen, Petter Johansen, Olaf Berg, Kristian Johansen, Ole Rønning, Aron Ask, Oscar Lie, Martinius Madsen, Thv. Halvorsen, Eugen Berg, Karl Lie, Josef Iversen, Oscar Hansen, Hans Fredriksen, Josef Jensen, Haakon Halvorsen, Martin Martinsen, Øistein Martinsen, Hjalmar Haraldsen, Johan Engstrøm, Gudrun Jacobsen, Louis Johansen, Josef Foyhn, Anton Andresen, Karl Rangstad, Robert Andresen, H. A. Nilsen, Petter Kaldahl, Rolf Gerhardsen, Harald Olsen, Oscar Olsen, A. V. Halvorsen, Sigurd Nilsen, Oscar Olsen, Anna Nilsen, Amandus Holte, Harry Rydberg, Albert Hansen, Eugen Thoresen, Julie Engebretsen, Rudolf Olsen, Karl Hansen, Karl Sjøberg, Einar Bakke, Knut Hørning, Ingvald Rastad, Einar Gerhardsen, Edw. Mørk, Karl Sjøderstrøm, Gustav Johanson, Helga Karlsen, Torbjørn Henriksen, Adolf Indrebø, Alette Lundeberg, Eugen Larsen. *Kongsberg*: Sigv. Asmundsen. *Drammen*: Willy Gulbrandsen, K. Ingebrigtsen, Olav Solumsmoen, fru Nilsen Sandlie. *Stavanger*: Johs. Johnsen, B. Olsen Hagen, Nils Norheim, Jens Amundsen. *Haugesund*: Nils E. Nilsen. *Bergen*: Mons Lid. *Trondhjem*: Peder Garberg, Ivar Aarseth, John Aae.

Dessuten møtte centralstyrets, kvinnesekretariatets og stortingsgruppens medlemmer.

Møtets konstituering.

Forretningsordenen blev vedtatt uten bemerkninger. Møtetiden blev satt til fra kl. 9 til 2 og fra kl. 4 til 7.

Som ordstyrere foreslo landsstyret:

Ingvald Rastad, Oslo, *Johan Nygaardsvold*, Sør-Trøndelag, og *Nils Norheim*, Stavanger.

De innstilte valgtes enstemmig.

Som sekretærer foreslo landsstyret:

Ole Kirkbak, Sør-Trøndelag, *Naftali Nilsen*, Nord-Norge, *Alfred Udland*, Vest-Agder, og *Martha Nilsen*, Akershus.

Martha Nilsen bad om at en annen måtte bli valgt i hennes sted.

Einar Gerhardsen, Oslo, foreslo i steden Birger Aamodt, Akershus. Innstillingen og Gerhardsens forslag blev vedtatt. Det viste sig senere at Aamodt ikke var representant på landsmøtet. I hans sted valgtes derfor som sekretær A. Smeby, Akershus.

Landsstyret foreslo til medlemmer av valgkomitéen:

Eugen Johansen og Helga Karlsen, Oslo, Trygve Lie, Akershus, John Aae, Trondhjem, Karl Nedberg, Buskerud, og B. Olsen-Hagen, Stavanger.

Einar Gerhardsen: Der er en dissens i landsstyret. Oprindelig var foreslått Josef Larson fra Oslo. Han blev imidlertid strøket av landsstyret, men jeg vil opta forslag på ham istedenfor Trygve Lie. Der er ikke for mange fra Oslo med i valgkomitéen, og Lie er dessuten medlem av landsstyret. Det vil sikkert være av betydning for valgkomitéen å få Larson med. Det er også en annen ting. Trygve Lie er altfor interessert i å skape en konsolidering på reformistisk grunnlag til at jeg vil ha ham med i valgkomitéen.

Alfred Madsen anbefalte innstillingen. Oslo får efter den 2 mann i valgkomitéen, og det må være tilfredsstillende. Får de 3 mann, får de dermed faktisk majoriteten. Lie er formann i Akershus Fylkes Arbeiderparti, har vært medlem av valgkomitéen flere ganger og har som tidligere partisekretær så godt kjennskap til partifellene utover landet at han bør være med i valgkomitéen.

Aldor Ingebrigtsen mente at Nord-Norge kunde føle sig brøstholden over innstillingen. Oslo hadde ingen grunn til å klage.

Ved *voteringen* valgtes først de 5, hvorom der var enighet, enstemmig. Ved alternativt votering mellem Larson og Lie valgtes Trygve Lie med stort flertall.

Efter forslag av landsstyret blev vedtatt enstemmig:

«Partifeller som møter som representanter til samlingskongressen gis adgang til det ekstraordinære landsmøte med talerett.»

Som landsmøtets gjest møtte for Venstre kommunistisk Ungdomsfylking *B. Flood-Engbretsen*.

Han overbragte Fylkingens hilsen til landsmøtet og uttalte: Også partiets ungdom har deltatt i samlingsarbeidet i klar forståelse av at samlingen betyr konsolidering av arbeiderklassens krefter til fortsatt

kamp. Vi går ut fra at kampen også i fremtiden vil bli ført etter revolusjonære retningslinjer, ved aksjoner og hensynsløs kamp. Derfor har også Ungdomsfylkingen vært med på å få samlingen i stand.

Partiformannen takket for den overbragte hilsen, hvorefter landsmøtet gikk over til å behandle dagsordenen med Nils Norheim, Stavanger, som dirigent.

Beretning og regnskaper.

Som første sak blev behandlet *partiets beretning* for 1926, som var trykt og omdelt til representantene. Beretningen blev gjennomgått etter dens forskjellige avsnitt og vedtatt i sin helhet enstemmig.

Stortingsgruppens beretning foreslå som brosjyre under titelen «Politiske kampspørsmål».

Konrad Knudsen, Buskerud, beklaget at beretningene ikke var omsendt på forhånd. Det var umulig for representantene på så kort tid å sette sig inn i dem.

Oscar Torp var enig i at beretningene burde ha vært utsendt på forhånd. Men det var denne gang av praktiske grunner helt umulig. Vi er ikke kommet lenger enn til 28 januar, og det var helt utelukket å få beretningene ferdig før.

Dirigenten: Hvis det forlanges kan vi utsette behandlingen av beretningen til i ettermiddag. Hvis ikke anvender vi samme fremgangsmåte nu som ved partiberetningen.

Beretningen blev derefter gjennomgått og enstemmig godkjent.

Trygve Lie vakte mosjon om å få spørsmålet om Arbeidernes Idrettsforbund op på dagsordenen. Han blev støttet av *Rolf Gerhardsen*. Dirigenten lovet at spørsmålet skulde bli optatt hvis der blev anledning hertil.

Regnskapet for *partikassen* blev referert og godkjent enstemmig.

Derefter forelå «*Arbeiderbladet*»s regnskap.

Olaf Berg, Oslo, fant det eiendommelig at man forela regnskapene for «*Arbeiderbladet*» før de var godkjent av Oslo Arbeiderparti.

Rastad: Årsaken til det er at vi ennå ikke er kommet lenger enn til januar måned. Vi ventet ikke regnskapene så tidlig ferdig. Jeg foreslår at vi behandler og godkjenner regnskapene under forutsetning av at Oslo Arbeiderparti ikke har nogen bemerkninger å gjøre. Disse bemerkninger bør da i tilfelle refereres på partiets neste ordinære landsmøte.

«*Arbeiderbladet*»s regnskap for 1926 og status pr. 1 januar 1927 blev derefter referert.

Oscar Torp: Det er nødvendig å gi endel supplerende bemerkninger til regnskapet. Som det fremgår har vi en underbalanse på ca. 30 000 kroner. Det skyldes store avskrivninger, bl. a. 15 000 på Pressekontoet som vi skulde ha avskrevet på siste landsmøte. Med hensyn til Arbeiderpressens Samvirke er der anvendt adskillig til den utenbys parti-presse, i alt ca. 203 000 kroner. I virkeligheten har «*Arbeiderbladet*» i det forløpne år hatt et overskudd på ca. 200 000 kroner. Underskud-

det skyldes altså våre disposisjoner for å holde den utenbys partipresse gående.

Olaf Berg: Inntekten av utenbys abonnement er gått ned. Grunnen hertil kan ikke være annet enn at kontingenten utenbys er for høy, og det forbauser mig at ikke landsstyret har sett nærmere på dette spørsmål.

Sverre Sivertsen: Bergs opplysninger kan virke villedende. Der har ikke funnet sted nogen egentlig nedgang i utenbys abonnement. I 1 kvartal 1925 hadde vi 3 398 abonnenter utenbys + 865 som gikk i posten. Antallet gikk i siste kvartal 1926 ned til 2 612, en nedgang på 600 abonnenter. Men i 1 halvdel av 1925 blev der overflyttet utenbys postforsendelser i omegnen av Oslo til ruteordning, så en nøiaktig opgave vil vise en nedgang på 300 abonnenter. Men det er ikke så avskrekkelige som man skulde tro. Det skyldes dårlige tider. Om vi slår ned prisen, vil ikke det opveie inntektsforminskelsen. Vi har jo andre partiorganer utenbys, og tidene er slik at arbeiderne ikke har råd til å holde to aviser. I Oslo og omegn er avisen gått jevnt og sikkert frem. At løssalget er gått tilbake, skyldes dels prisnedsettelsen og dels de dårlige tider samt delvis ruteordningen. Men de inntekter har vi fått igjen. Alle aviser trodde at nedsettelsen av løssalgspisen fra 20 til 15 øre vilde bringe løssalget i været. Men det blev en skuffelse. Alle aviser er gått tilbake i løssalg og abonnement undtagen «Arbeiderbladet», som bare er gått tilbake i løssalg. Vi vil ikke oppleve stigning i det utenbys abonnement før tidene bedres.

E. E. Rudlang: Under partiregnskapene vilde jeg gjerne ha gjort en forespørsel, men det gikk så hurtig. Budgettposten for fellesutgifter er overskredet, f. eks. til revisjon, kontorhold og reklame. Men til agitasjon, hvor det var budgettert 5 000 kroner, er der bare brukt 2 000 kroner.

Harald Skutvik, Ålesund: Det vilde ha stor betydning for «Arbeiderbladet»s utenbys abonnement om kontingenten blev nedsatt. Det er mange partifeller utover landet som gjerne vil ha hovedorganet, og som vil abonnere på det hvis kontingenten blev nedsatt. Prisen føles nu svært høi. Og for partiets arbeide vil det ha stor betydning å få «Arbeiderbladet» sterkere utbredt utenbys.

Oscar Torp: Overskridelsen på posten telefon etc. skyldes anlegg av centralbord. Overskridelsen på posten revisjon kommer av at landsstyret tidligere har besluttet å ansette fast revisor for partiet. Den ordning er nu gjennomført, og derav kommer overskridelsen. Overskridelse på kontorholdsposten kommer av at «Arbeiderbladet» har innført maskinelt bokholderi. Omkostningene ved disse maskiner er ført direkte til utgift for å slippe å få dem på inventariekonto. Overskridelse på reklamekontoen skyldes at vi ved innsamling til de arbeidsløse tegnet oss selv for et beløp av 2 500 kroner, og de blev ført på reklamekonto. Med hensyn til den utenbys kontingent regner vi med en nedsettelse fra 2. kvartal. Jeg er enig i at regnskapene godkjennes i den form som Rastad antydet. —

Dette blev enstemmig vedtatt.

Derefter referertes følgende regnskap for *Arbeiderpressens Samvirke*:

Inntekter 1926.

Akseptor	kr. 15 000.00
«Arbeiderbladet»	« 188 483.70
	Kr. 203 483.70

Utgifter 1926.

Akseptor	kr. 52 000.00
Diverse aviser iflg. spes. f.	« 140 698.76
Renter og omkostninger	« 10 784.94
	Kr. 203 483.70

Oscar Torp gav en spesifikasjon av bidragene til de forskjellige partiorganer.

Efter bemerkninger av *Hermo*, *Hammerfest*, blev regnskapene godkjent enstemmig.

Regnskapene for *Det norske Arbeiderpartis Forlag* og «*Arbeiderkvinnen*» godkjentes, likeledes enstemmig.

Ved behandlingen av regnskapet for *Arbeidernes Aktietrykkeri* gjorde *E. E. Rudlang* opmerksom på at det inneholdt en post som het kraft og lys samt en annen: gass og brensel og en tredje husleie og varme. Han bad om forklaring på det.

Rastad: I selve bedriften brukes gass og lys, og ved siden herav betaler trykkeriet sin andel av opvarmningen av Folkets Hus.

Regnskapet godkjentes. Likeledes godkjentes regnskapet for *Kli-sjeanstalten*.

Med hensyn til budgettene meddelte *Torp* at landsstyret foreslo at vedtagelsen av de nye budgetter på grunn av samlingen blev overlatt det nyvalgte landsstyre. Dette blev enstemmig vedtatt.

Landsmøtet tok derefter middagspause til kl. 1½4.

Eftermiddagsmøtet fredag.

Dirigent: *Ingvald Rastad*.

Klassesamlingen.

Det prinsipielle program.

Alfred Madsen: Det er selvfølgelig unødvendig i denne forsamling nøiere å gå inn på hvorledes splittelsen av den politiske arbeiderbevegelse har svekket arbeiderklassen i dens kampstilling overfor borgerskapet. Norge er et lite land med bare 7—8 mennesker på hver kvadratkilometer. Befolkningsforholdene er slik at der ikke er plass for

tre politiske arbeiderpartier. Arbeiderpressen er blitt splittet og sveket på grunn av den politiske splittelse, og organisasjons- og opplysningsarbeidet har lidd sterkt under splittelsen. I fagforeningene og andre steder har vi hatt endeløse diskusjoner om teorier og problemer som ikke har vært aktuelle. Medlemmene har derfor i de siste år krevet *samling* og forlangt at der skulde bli en ende på splittelsen.

Det er ikke så lett gjort som sagt, det er ikke så lett å sammenføie som å splitte. Det norske Arbeiderpartis samlingsforslag i 1924 og 1925 førte ikke til noget, og sekretariatets samlingsforsøk ifjor mislykkedes også av den enkle grunn at man ikke visste *grunnlaget*. Det fremgikk at der var to samlingsgrunnlag, det ene organisatorisk samling i ett parti, med én ledelse, én presse, det annet var et Labour Party, et kartell av de bestående politiske partier, løsaktig sammensluttet med hver sin ledelse, hver sitt «polbyrå» ved siden av og *over* de andre politiske organisasjoner. Socialdemokratene vilde ikke gå med på noget Labour Party, sekretariatet heller ikke. Bare kommunistpartiet var tilhenger av denne fremmede idé.

Forsøket mislykkedes, og nye forhandlinger blev optatt gjennom felleskomitéen. Det er lykkedes for denne å opnå enighet om grunnlaget for *organisatorisk samling*. Dette grunnlag er tiltrådt av de to partiers landsstyrrer og av Landsorganisasjonens representantskap med stor majoritet. Dermed er grunnlaget skapt for en holdbar politisk arbeidersamling her i landet, og på dette grunnlag er samlingskongressen innkalt til søndag og mandag. Det blir i virkeligheten et konstituerende landsmøte for Det norske Arbeiderparti, som skal vedta lover, prinsipielt program og skape organisasjonsmessig grunnlag for et felles arbeide.

Mange tror at denne kongress er et slags masse møte, hvor gud og hvermann kan delta. Der opereres med husmorlag, celler o. l. Men et slikt møte har ikke vi tenkt å arrangere. Vi vil ha en samlingskongress, et konstituerende landsmøte for fellespartiet, den høieste instans for partiet. Idéen om samling på fritt grunnlag er ganske absurd og organisasjonsfiendtlig. Det forstår enhver som tenker logisk over problemet. I parti- eller fagforeningene holder vi aldri generalforsamling på fritt grunnlag, selv om det ellers er utmerkede folk. Til et forbundslandsmøte f. eks. kommer bare de som oppfyller lovenes betingelser. Tror man at Kommunistpartiet vilde holde landsmøte på fritt grunnlag? Men her vil man ikke opfatte samlingskongressen som en kongress, og de forsøker å få inn på kongressen folk som er valgt på fritt grunnlag og som er *fiendtlig innstillet mot selve samlingen*.

Selvfølgelig kan vi på samlingskongressen gøre gi adgang for de foreninger som enten er tilsluttet et av de partier eller for de foreninger som slutter sig til det forenede parti. De foreninger som er valgt på såkalt fritt grunnlag, har ikke sendt kontingent, de har ikke utfyllt blankettene, de har valgt sine representanter uten hensyn til medlems-tall. Fra Oslo og Aker har de alene valgt 25 representanter, men de har sikkert ikke 500 betalende medlemmer i dette distrikt. De har valgt representanter fra fagforeninger som blev oppløst ifjor, fra foreninger med 5 medlemmer har de med 2 mot 1 stemme valgt representanter

o. s. v. Husmorlag og arbeidsledige, i og for sig utmerkede folk, men uten organisasjon, har også valgt representanter. Hvis der skal stå nogen respekt av denne kongress kan vi ikke la disse folk få adgang, og det bør sies fra om allerede straks.

Et av de viktigste spørsmål som vi får å ta stilling til, hovedoppgaven på det organisatoriske område, blir å skape orden i de organisasjonsmessige forhold. Orden er grunnlaget for solidaritet. Det nye parti vil etter den plan som er trukket op, komme til å bygge på de brede masser av de fagorganiserte arbeidere, dernæst på de politiske foreninger i byene og på landsbygden. Det blir et parti på bredt grunnlag, hvor enhver som lojalt vil arbeide for partiets idéer og retningslinjer har adgang til å bli med. Allerede fra starten blir det nye parti et stor parti, hvor de fagorganiserte, kroppsarbeiderne, utgjør det store flertall. En slik samling vil bety en styrkelse for hele den politiske arbeiderbevegelse. Og dermed opnår vi en forskyvning av maktforholdet til gunst for den arbeidende klasse, en *forskyvning til venstre i klassemessig henseende*. Og et gram makt betyr mer enn en tonn programmer og resolusjoner. En politisk arbeidersamling som omfatter tilstrekkelig mange, vil bety *større styrke* og *større makt* i kampen mellom arbeid og kapital, og dermed en forskyvning til venstre.

Hvad programmet angår, er det unødvendig her å gå i detaljer. Det er så at både den ene og den annen har innvendinger å gjøre mot programmet. Det dekker imidlertid min opfatning av problemene. Blandt et tusen mennesker er det gjerne så at ikke to har samme erfaring, de har ikke samme inntrykk, ikke den samme lesning og ikke samme følelser. Det gjelder om å *sammenarbeide* det vesentlige i disse menneskers syn på opfatningene. Man skal ikke kompromissere, men arbeide opfatningene sammen. Jeg tror det er riktig at det foreliggende program tilfredsstiller 80 pct. av den norske arbeiderklasse. Man kan ønske enkelte detaljer forandret. Men herregud: verden blir ikke bedre, klassekampen blir ikke mer effektiv om vi snur på det ene eller det annet. Programmet bør forelegges kongressen og vedtas uforandret. Vi får tid til senere å se på programmet og rette det i utviklingens medfør. Et levende program må vi alltid sørge for å ha, et program som er tilpasset begivenhetene. Og når det er lykkedes å komme til enighet om programmet, er det verste hindring overstått. Enighet om alle andre ting uten programmet vilde ikke ha nyttet noget.

Ved det som foreligger fra komitéen, er grunnlaget lagt til rette for en hel klassesamling her i landet. Det er ikke bare socialdemokratene som kommer, men vel så mange partiløse. De som kommer fra Kommunistpartiet er de beste og mest organisasjonsinnstilte elementer i dette parti. Jeg uttalte på et tidligere tidspunkt engstelse for at samlingen blev altfor bred og omfattende, den kunde bli et sammen-surium. Men den fare tror jeg er glidd over. De som samles på kongressen søndag, vet hvad de gjør. De vil ha et politisk arbeiderparti på klassekampens grunn, de vil ha *orden*. Det må vi ha, for vi vil jo ha orden i samfundsforholdene. Vi må skape en organisasjon innenfor vår egen klasse; først da kan vi effektivt føre kamp mot borgerskapet. Det er en livsnødvendighet for arbeiderklassen å stå sammen. Og jeg tror

at den store, brede arbeiderbefolkning forstår dette program. De vil slutte sig op om partiet i stigende utstrekning hvis vi holder sammen og går ut til folket med det budskap: orden i tingene!

Dirigenten refererte efter anmodning av representantene fra Rjukan følgende erklæring:

Idet Rjukan Arbeiderparti godkjenner det av felleskomitéen fremlagte forslag til klassesamling, vil partiet erklære:

«Under alle forhandlinger og drøftelser i samlingssspørsmålet som har funnet sted i løpet av 1926 har Rjukan Arbeiderparti og Telemark Fylkes Arbeiderparti konsekvent kjempet for at samlingen måtte bli en samling til venstre. Det er tilstrekkelig i den forbindelse å minne om den samlingsuttalelse som enstemmig blev vedtatt på fylkesmøtet i mai og som sluttet med å erklære at samlingsbestrebelsene i første rekke må ta sikte på en samling på grunnlag av de kommunistiske retningslinjer, og om de enstemmige henstillinger til vårt partis centralstyre som blev vedtatt i Rjukan Arbeiderparti i september og av Fylkespartiets styre i oktober om å gjøre alt for å få også N. K. P. med i samlingsforhandlingene for at samlingen — som det het i Fylkespartiets beslutning — både prinsipielt og praktisk kan bety en virkelig klassesamling på klassekampens grunn.

Dessverre blev ikke disse bestrebelser kronet med hell. Den samling som nu er i ferd med å virkeliggjøres, er en samling med høiretendens, men på et så bredt klassegrunnlag at den allikevel må betegnes som et stort skritt henimot hel klassesamling.

Det det nu gjelder er å styrke venstrefløyen innen det forenede parti mest mulig og være på vakt mer enn nogensinne. Innen det masseparti vi nu får, må det utkrystalliseres en revolusjonær kjerne. Det gjelder å sammensveise alle revolusjonære elementer til en saklig kamp mot at partiet utvikler sig til høire og Den annen Internasjonale. Venstrefløyen må sette all sin kraft inn på å forsvare kommunismens idéer og prinsipper innenfor fellespartiet. Uten å innstille sin kamp på proletariats diktatur og arbeiderklassens behevning kan samlingspartiet ikke føre arbeiderklassen til seier for den sociale revolusjon i Norge.

Forsvaret og kampen for disse idéer må derfor bli de revolusjonære elementers hovedopgave innen samlingspartiet. Uten å organisere sig som fraksjon må de samle sig til saklig arbeide for å vinne flertallet av arbeiderklassen for de kommunistiske fremgangslinjer.»

Debatten.

Ambrosius Olsen, Rjukan: Det gjelder om å forstå arbeidernes meninger og stemninger. Det har vi forsøkt på Rjukan. Vi har diskutert den nye situasjon og har fremlagt en motivering for det standpunkt vi er kommet til. Formannen nevnte i sin åpningstale at det i år er 40 år siden Arbeiderpartiet blev stiftet. Der ligger et veldig arbeide bak, et veldig arbeide for å samle alle arbeidere i by og bygd i et virkelig klasseparti. I 1911 var vi kommet så langt at vi skjønte at den gamle ledelse ikke lenger kunde følge med. De forstod ikke tiden. Arbeiderne var revolusjonært innstillet, men ledelsen stod i veien. Opposisjonen fikk imidlertid stor tilslutning, og allerede i 1918 hadde den slått igjennem. Begivenhetene ute i verden, ikke minst den russiske revolusjon, fremskyndet utviklingen. Det gikk kanskje for fort, ikke alle kunde følge

med, og derfor fikk vi avskallingen i 1921. Siden har arbeiderne stått splittet. Vi hadde tidligere sluttet oss til Den tredje Internasjonale, men socialdemokratene vilde ikke følge flertallet i partiet. De brøt med solidariteten, ikke bare i Norge, men over hele verden. Reformistene klarte ikke verdenskrigens påkjenning. Så kom splittelsen med nykommunistene. Det var ikke Det norske Arbeiderparti som brøt, men de andre. På Rjukan har vi alltid fordømt den splittelse. Vi holdt sammen og har vært *lojale*. Det vil vi fremdeles være, og derfor forlanger vi å bli forstått når vi kommer med våre forslag.

Vi har forstått partiets ledende menn og forstått at felleskomitéen har gjort hvad gjøres kunde. Men vi finner det naturlig at samlingen skjer til venstre etter kommunistiske retningslinjer. Partiet kan nemlig ikke uten videre opgi sin overbevisning. Når samlingen nu skjer til *høire*, har det flere årsaker. Bl. a. skyldes det at kommunistpartiet ikke vil bryte med sin Internasjonale. Vi må søke å forstå dem. De står sammen med de russiske arbeidere som har gjennomført revolusjonen. Der skal meget til å bryte med dem. Men efter min mening vilde det ha vært taktisk *klokt* om de var blitt med i samlingen for å påse at partiet ikke vendte tilbake til de reformistiske retningslinjer.

Det norske Arbeiderparti som i sin tid uttalte solidaritet med Den tredje Internasjonale og erklærte at det vilde forbli trofast mot de kommunistiske retningslinjer, har ført en politikk som ligger langt til *høire*. Vi er ikke kommet her for å si ubehageligheter, men for å si sannheten. Se på partipressen! Den redigeres som en socialdemokratisk presse. På Rjukan har vi søkt å følge de kommunistiske retningslinjer. Men det er blitt unådig optatt. Redaktøren har fått skrubbe til tross for at han alltid har tolket partiets og bladstyrets meninger. —

Idet Ambrosius Olsen fremla erklæringen fra Rjukan Arbeiderparti gjorde *dirigenten* opmerksom på at hans taletid var utløpen. Han fikk imidlertid forlenget taletid og fortsatte:

Er situasjonen den at en samling til *høire* er påkrevet? Er stillingen nu noget vesentlig endret fra den tid vi sluttet oss til Den tredje Internasjonale? Vi ser konflikten mellem Amerika og Meksiko og utviklingen i Kina. Det kan føre til krig. I Italia, Polen og andre steder vokser fascismen. Stillingen er nu like alvorlig som efter verdenskrigen. Det er derfor å beklage at forholdene stiller sig slik at vi ikke kan få en samling med kommunistene. Det er så at kommunistpartiet har elementer som er ufordragelige; vi har slike selv og socialdemokratene har dem. Men det må vi se bort fra. Vi må se på klassen og innstille arbeiderklassen på de alvorlige tider vi går imøte. Men nu er agitasjonen ført på en slik måte at man skulde tro at lederne for Det norske Arbeiderparti var blitt socialdemokrater. Det har virket på arbeiderne utover landet. Vi merket det på siste fylkesmøte i Telemark. De foreslo socialdemokrater valgt til kongressen istedenfor våre egne folk. Det er blitt sagt at vi *efter* kongressen kan vedta denne uttalelse, at det ikke er ærlig spill å komme med den nu. Men det er nu engang vår mening. Skal vi ikke få lov til å fremholde den? Socialdemokratene sier at de vil føre en socialdemokratisk politikk, og at de vil søke å få partiet tilbake til Den ammen Internasjonale. Derfor kan vi ikke bare si amen

til det som er gjort. «Den røde Ungdom» erklærer sig enig i Rjukanforslaget og sier at de efter kongressen vil arbeide på dette grunnlag. Men jeg vil anbefale landsmøtet å være ærlig og si fra på hvilket grunnlag vi vil ha samlingen.

Dirigenten gikk ut fra at man nu tok en almindelig debatt om samlingen og derefter kom tilbake til spesialbehandlingen.

Haakon Meyer: Madsen sier at et gram makt betyr mer enn en tonn programmer. Men mange gram makt har liten verdi hvis partiet ikke har nogen retningslinjer. Madsen mente sikkert noget annet med sin uttalelse. Den vesentligste hindring var jo å finne frem til et program, og hvis uttalelsen skal forståes riktig, så vilde ikke programmet være nogen anstøtssten. Hele partiets historie er kamper om retningslinjer; det har vært kamper for å bringe klarhet over veien vi skulde gå. Et partiprogram som tilsynelatende kan ha liten verdi, er jo allikevel en utkrystallisering av de tanker partiet har om veien fremover. Det foreliggende programforslag har en vesentlig feil: Omtrent hver passus viser mangel på klarhet og konsise uttrykk. Det var ikke til å undgå når vi skulde ha et felles program. Men det er en fare for et parti å ha et så uklart program. Jeg vil ikke kritisere, fordi jeg tror et slikt kompromiss var nødvendig. Men det er en farlig ting for partiet å ha et så uklart program, og vi må tenke på dets videre utarbeidelse. Herunder må vi bli klar over den tid vi går i møte. Vårt parti har lenge vært vanskelig stillet internasjonalt sett, og nu vil det bli vanskeligere enn noen gang. Da vi gikk inn i Den tredje Internasjonale, stod arbeiderne ikke i nogen defensiv stilling. Arbeiderne var sterkest da verdenskrigen gikk ut. De var i besiddelse av våben og strømmet til Den tredje Internasjonale. Idag strømmes de tilbake til Den annen Internasjonale, og det er snart bare vårt eget masseparti som står utenfor. Den kommunistiske Internasjonale har bare partier av betydning i 3 land. Neppe nogen tror at der fra vårt parti fører nogen vei tilbake til Den tredje Internasjonale. Men i denne stilling er det intet som vilde gjøre oss sikrere enn et *klart programmatisk grunnlag*. Det vil gi oss fasthet. De strømminger som er innenfor Den annen Internasjonale, kan ikke kalles for nogen retning. Der er en rekke partier som nasjonalt står til venstre, men de har ikke funnet frem til internasjonalt samarbeide. Jeg tror ikke vi kan danne grunnlag for en slik venstreretning, men de partier som innenfor Den annen Internasjonale står til venstre, søker å skape et internasjonalt programmatisk grunnlag, og hvis vi frykter for at vi kommer til å gli over til Den annen Internasjonale, så må vi passe oss for å gli fra en virkelig venstrestilling over til Internasjonalens høire fløi. Vi har sett det i Schweiz, og vi har sett at venstreførere som er gått over, efter sin nye orientering, er kommet ut på den ytterste høire fløi. Det er selvfølgelig så at et program ingen vesentlig verdi har for det daglige arbeide. Ambrosius Olsen taler om å gli til høire. Det kan vel ofte være tilfelle, men det er jo så at når den européiske arbeiderbevegelse glir mot høire, skyldes det tilbakeslaget efter revolusjonsårene. I alle henseender går arbeiderklassen tilbake; da flyttes partiets arbeidsoppgaver av sig selv. Men det er allikevel nødvendig å ha klare retningslinjer enten de nu kommer til å munne ut i et

parlamentarisk program eller om vi fremdeles tror på et revolusjonært gjennombrudd. Spørsmålet bør derfor tas op på samlingskongressen med sikte på å få nedsatt en programkomité som kan få disse ting klarere utarbeidet.

Niels Ødegaard: Jeg har bedt om ordet for å peke på spesielle politiske forhold som gjør samlingen nødvendig. I Opland fylke, som i andre landarbeiderfylker, er stillingen nu kritisk. Vi kan få et virkelig gjennombrudd der. Samlingen tyder på at vi går lysere tider i møte. Arbeiderdemokratene i Opland utgjør en politisk blindtarm. Nettop ved at Det norske Arbeiderparti har seiret i samlingsspørsmålet åpnes øinene for tusener av landarbeidere som hittil har fulgt sine gamle førere. Samlingsgrunnlaget er så sterkt at vi kan reise hele Østlandet på det grunnlag. I Opland er vi forvisset om at samlingsarbeidet vil bli kronet med hell, og at samlingsgrunnlaget vil vise sig å bli rettessporen for arbeiderklassen i Norge. Det vil samle alle de norske arbeidere til kamp om sine livsinteresser.

Edvard Bull: Jeg er i det vesentlige enig med Meyer om det uheldige i å ha et uklart program, og i at det foreliggende programforslag er preget av uklarheter, skjønt det forekommer mig at Meyer overdriver en del. Vi har sett så galt før med samlinger at man har hatt uklart program, men etter hvert nådd frem til klarhet. Da de to retninger i den gamle tyske arbeiderbevegelse, Lasalles og Marx, gikk sammen om Gotha-programmet i 70-årene, så var det sikkert klarere, og Marx var ytterst forbitret på de som gikk med på dette uklare program. Men det blev allikevel Marx som kom til å sette sitt preg på det nye parti. og der kom etter hvert et klarere program. Kjernen er ikke så meget idag hvad vi blir enige om på kongressen, men hvordan *det nye partis politikk kommer til å bli ført*. Og *det* avhenger av hvor dyktig dere alle kommer til å virke. Det avhenger mer av arbeidet i det nærmest halvår enn av beslutningene her idag.

Meyers tanke om en programkomité som skal forsøke å få i stand et bedre program, er en riktig tanke. Men det er et overflødig forslag. Det kommer til å bli meget energisk arbeide i denne retning. Meyers forslag bør oversendes det nye landsstyre. Resolusjoner av almindelig karakter er lite viktige. Rjukanerklæringen er en innholdsløs erklæring, likesom hovedinnholdet av Ambrosius Olsens tale var uklart. Han kommer med påstander om at partiet er drevet til høire og om at pressen redigeres i høireretning, men har ingen praktiske ting å peke på. At pressen leilighetsvis glir ut til høire kan nok påvises, men at partiets almindelige politikk og pressens almindelige karakter endres, må vi tilbakeløse. Kommunistene holder sig ikke utenfor samlingen av kjærlighet til Den tredje Internasjonale; det viser den ting at de har tatt op sin bitreste fiende som sin leder. Rjukanfolkene mener — ganske riktig — at i det nye parti vil der utkrystalliseres en kerne til venstre. Det er en vanskelig gløse. Rjukanfolkene sier selv at de ikke vil danne nogen fraksjon, og det er utmerket at de vil stå til venstre. Det er fornuftig at vi prøver *alle sammen* å være venstresurdeig i det nye parti. Hvis der utkrystalliseres en retning, kan det bli en fare. Hvis en ledelse kommer op i motsetningsforhold til personer og forhold i et parti,

fristes den til å drive lenger til høire enn den egentlig selv ønsker. Jeg har ikke lyst til å stemme hverken for eller mot Rjukan-forslaget, men mener det får gå samme vei og oversendes landsstyret.

Alfred Madsen: Jeg blev uriktig citert av Haakon Meyer. Jeg sa at et gram makt er bedre enn et tonn programmer og *resolusjoner*, og det siste er det viktigste. I arbeidsløshetsspørsmålet er der vedtatt en mengde resolusjoner, men lite er utrettet. Meyer førte intet bevis for at programmet mangler klarhet. Hvad er f. eks. diktatur? Er det et klart begrep? Der kan skrives en bok om det uten at begrepet derfor blir klarere. Eller bevegning? Er det klart? Er kommunistpartiet noget mer bevegnet fordi Schefflo i sin tid talte om det? Programmet er klart nok. Vi skal være opmerksom på hvordan arbeidsfolk er. Det som er klart for Meyer, kan være uklart for mig. Kant har f. eks. skrevet mange klare videnskabelige verker. Men hvis en almindelig mann leser hans bøker, vilde de forekomme ham uklare. Eller Karl Marx' bøker. De kan være klare nok for filosofene og de lærde. Men hvad hjelper det arbeidsfolk? Et program skal være så klart at arbeidsfolk forstår det. Så får det være så uklart det være vil for de lærde! — Ambrosius Olsen vil ha samling til venstre og sier at den foreliggende samling blir til høire. Det kan ingen si idag. Tiden får vise det. Hvad er egentlig venstre- og høireretninger i politikk? Kom ut i verdensrummet og spør efter venstre og høire. Hvem vet det? Og åndens verden er like stor. Det er fraser og vrøvl å snakke om «høire og venstre». På Rjukan undgikk de splittelsen, og de har lite erfaring med hensyn til hvad det er for noget. Men vi har erfaringer. Vi får flere til venstre enn til høire med på samlingen. De titusen nye medlemmer i Oslo står til venstre både for mig og for Rjukan. Vi skal ikke la velmente ønsker som Rjukan-forslaget forstyrre et nødvendig arbeide. Vår historiske opgave består i å fullbyrde den organisatoriske samling.

Einar Gerhardsen: Alle våre medlemmer står fast på samlingsgrunnlaget, takket være nykommistenes fanatiske kamp mot samlingen. Allikevel er det en sår følelse at det er siste gang vi er samlet som har stått sammen i de siste år. Vi kan ikke være helt sikre på hvad det nye parti vil bli. Spørsmålet er om det er noget tak i dem som idag er med i Det norske Arbeiderparti. Innenfor det nye parti kommer vi til å finne folk av forskjellig opfatning, og våre folk må si sin bestemte mening om arbeidernes måte å føre klassekamp på. Selvsagt vil opfatningene tørne sammen. Det sies at samlingen i sig selv er et skritt til venstre fordi den vil gi arbeiderklassen større makt. Men det er avhengig av om partiets medlemmer av idag også kommer til å prege det nye parti. Det er vår vesentligste opgave. Det nye parti har plass for alle, også for overbeviste kommunister. Vår holdning overfor kommunistpartiet må nu bli en annen. Skarp kamp mot kommunistpartiet vil mot vår vilje drive oss over til den annen fløi. La dem *kjøre for sig* selv. Evner vi innenfor partiet å ta fatt på opgavene, har både medlemmer og ledelse vilje og evne til å sette noget inn slik at vi skjønner at der dagen efter samlingen er kommet større fart f. eks. i opplysningsarbeidet, da vil samlingen bringe oss fremover. Det må stå åpent for enhver partifelle å arbeide for gjennomførelse av vårt syn både i orga-

nisasjonsarbeidet og i faglige spørsmål. Med hensyn til Amsterdam, så er de som kjemper for den fattig på argumenter. Det vil være nok for oss å legge frem faktiske opplysninger; det vil klart vise at vår plass ikke er i Amsterdam-Internasjonalen. Og vi har kampen mot *militærvesenet*. Selv om vi har et uklart program, så er veien åpen for å øke vår kamp på moene. Vi kan danne ordensvern og organisere skytterlag. På disse områder vil det vise sig om samlingen fører til noget annet en reformisme. Aktivitet i organisasjonene er det beste argument for masseaksjonslinjen. Men jeg er redd for at man skal snobbe sig for meget med fraksjonsdannelser. Det som i arbeidernes øine er feilen ved Rjukan-avdelingens opptreden og taktikk, er den måte man der har fremmet sitt syn på. Der er de som har solidarisert sig med kommunistpartiet *mot* vårt eget parti. Men der må legges større vekt på å opnå positive resultater enn å skrive artikler som citeres i «Kommunistbladet».

Nu vil det også komme til å vise sig om det nye parti kan gjøre noget med den økonomiske krise. Arbeidsledigheten vokser ustanselig. Der er folk som holder på å dø av sult, og vi må gå omkring uten å gjøre nogen ting! Vi får håpe at vi med samlingen kan reise kampånden igjen. Her legges det største ansvar på ledelsen for det forenede parti, men det nytter jo lite hvis de ikke har medlemsmassene med sig. — Og så til slutt et par ord til dem som nu får ansvaret for partiets ledelse: De tusener som har vært med i de siste 6 år, som har slåss for partiet vårt til begge kanter, de har ydet et stykke arbeide som det står den største respekt av. De har hatt en sterk tro på partiets linje, de har nu igjen ført kampen for Det norske Arbeiderparti, og de er blitt slengt i nesen: «Nu seiler dere til Amsterdam og Den annen Internasjonale, inn i Scheidemanns favn.» Våre folk har svart at de ikke vil være med på den ferden. Det må de ansvarlige ledere ikke glemme. Et forenet parti som føler ansvar for arbeiderklassen, lar sig ikke påvirke av det tilsig det får, men av hensynet til *arbeiderklassen*. Og hvis det forenede parti ikke blir et slikt parti, blir det ikke brukbart for arbeiderklassen.

Johs. Johnsen, Stavanger: Det er feilaktig å si at socialdemokratene går mer ærlig inn i samlingen enn vi. Det norske Arbeiderparti er det store og bestemmende parti innenfor norsk arbeiderpolitikk. I forhold til oss er socialdemokratene mindre betydelige, de står i fare for å bli slukt av oss. Socialdemokratene tror ikke at vi går inn i det forenede parti som «socialdemokrater». Det norske Arbeiderparti har ført mange kamper, innad som utad. De kamper har utkrystallisert en kjerne som skal føre partiets politikk videre. Der snakkes om at socialdemokratene vil komme til å danne en blokk innenfor partiet. Skal vi da før vi går inn i partiet se på hverandre som forrædere? Jeg tror at vårt parti er sterkt og godt nok til å sette sitt preg på den samling som forestår. Det er de socialdemokratiske elementer som vil bli påvirket av oss. Rjukanpartiets stilling under samlingskampen har vært tvetydig. I Stavanger har nykommunistene ført Rjukan i marken mot oss. De har på sine møter fortalt at Rjukan Arbeiderparti har pålagt sine representanter på samlingskongressen å opta forslag om at også de som er

valgt på «fritt grunnlag» skal få adgang til kongressen. Er det riktig, så må vi få det frem her. På samlingskongressen må vi optre som en *enhet*. Bare derved kan vi vinne styrke og innflytelse. Vi kan ikke utad vise at partiet ikke er klar over sin stilling.

Ambrosius Olsen: Vårt forslag går ut på at de som er valgt på fritt grunnlag, skal få adgang når de på forhånd erklærer at de lojalt vil bøye sig for kongressens beslutninger.

Tranmæl: Det stikker straks i øinene at programmet bærer kompromissets preg. Men som arbeidsgrunnlag er det akseptabelt for oss. Programmet inneholder den vesentlige ting at det slåes fast at det fremtidige arbeiderstyrte samfund skal bygges på arbeidslivets, det vil si på rådssystemets grunn. Det slår fast *masseaksjonen og rådssystemet*. Og der har vi grunnlaget for vår virksomhet. Det vil være anledning til på neste landsmøte å få en *klarere* utformning, hvad vi alle er interessert i. Men viktigere enn programmet i sig selv er den linje som trekkes op, den *innstilling* det gir, og videre den aktivitet som utfoldes i organisasjonene og den reelle innflytelse partiet kan utøve i fagbevegelsen.

Vi er vel klar over at det har vært en utglidning til høire fra 1921, da Moskva-tesene fremkom, til 1923. Vi gled i vår *praktiske virksomhet* til høire, fordi vi spaltet oss og fikk dogmestrid istedenfor klassekamp. Det endte i en agitasjon for en midlertidig voldgiftslov, for minister-socialisme, og vi fikk venstres «ektefødte» barn. Det glemte Ambrosius Olsen å nevne. Vi har stoppet en videre utvikling på den linje ved den ensartede klasseinnstilling partiet har hatt siden 1923. Men det står igjen for oss å reise massene, organisatorisk og politisk, og derved nå frem til en sterkere maktstilling utad. Og det er på den organisatoriske linje tyngdepunktet her må legges. Vår virksomhet i storting og kommune skal avspeile den reelle makt innen arbeiderklassen.

Efter gjennombruddet i 1918 blev det optatt et positivt revolusjonært arbeide; partiet befant sig da på en sterk, solid klassekampgrunn. Ikke før var partiet konsolidert, før det tok op de avgjørende spørsmål og satte dem under debatt: Hvordan skal vi kunne nå frem til en makt-erobring, og hvordan skal vi tømme op det nye samfund? Aldri har det vært en slik interesse og en slik blomstringstid som fra våren 1919 til sommeren 1920. Vi må vende tilbake til en slik byggende periode og få arbeiderne selv med. Vi må få retningslinjer som står tindrende klare for arbeiderklassen, og som den kan fylke sig under. Vi trenger nu frem for alt en revolusjonær arbeiderklasse, en arbeiderklasse som vil socialismen. Derfor må vi i denne tid være litt vaksom overfor den doktrinære form for klassekamp, for den er reaksjonær i sine virkninger. Ingen tviler på Rjukanarbeiderne, ikke for deres resolusjoner, men for det arbeide og de resultater de har oppnådd. Men jeg må få nevne et eksempel fra det siste fylkesmøte i Telemark. Der stod op en ung landarbeider fra Bø og fortalte at de hadde behandlet spørsmålet om arbeiderklassens bevegelse. Han hadde behandlet saken som personlig og forpliktende og hadde meldt sig inn i skytterlaget for å skaffe sig innsikt i våbenbruk. Jeg forsikrer at dette enkle eksempel virket langt sterkere og mere ekte enn hele dette resolusjonsforslag. Det vilde være

en ulykke om vi i det store forenede arbeiderparti kommer til å skape kløvning på grunnlag av resolusjoner og doktriner. Hvad vi må ha for øie i det samlede parti, er å ta op sakene, opgavene — så å si hugge direkte inn i de spørsmål som foreligger, og trekke de brede lag med i den økonomiske og politiske selvvirksomhet. Da vil klassen kunne dyktiggjøre sig for overtagelsen av makten, få den livskraft den behøver, og også den selvtillit som er nødvendig for det videre forløp av kampen.

Edward Mørk: Jeg er ikke forundret over at hovedinnvendingen fra Meyer, som har vært fraværende, er at programmet ikke er klart nok. Det er meget mulig, men det er ikke hovedsaken nu å få det «klare» program. I de siste år har vi hatt for megen klarhet. Det socialdemokratiske parti har hatt et klart program, kommunistpartiet har hatt et klart program og i kampen for all denne klarhet er der skapt megen uklarhet. Det norske Arbeiderparti har imidlertid rettet sig efter arbeiderklassen og innrettet sitt program derefter. De tre politiske partier med sine klare programmer har gjort arbeiderklassen uklar. Den har ikke vist hvordan den skulde stille sig politisk. I den faglige bevegelse har vi merket denne uklarhet sterkest. Nu trenger vi en klar arbeiderklasse, og vi må trekke op et program som vinner arbeiderklassens tilslutning. Fagbevegelsens kraft er lammet, de faglige samorganisasjoner er blitt polske riksdager. Debattene har gått op og ned for å skaffe klarhet. Men arbeiderne forlanger *realiteter*. Det norske Arbeiderparti behøver ikke å frykte det socialdemokratiske parti. Det er hysteri å være nervøs for socialdemokratene. Kommunistpartiet legger an på å vinne innflytelse i fagforeningene, men med sitt samlingsforslag kom vårt parti dem i forkjøpet. Nu har de slått om og valgt representanter på fritt grunnlag til samlingskongressen. Det blev en mislykket affære, men kommunistpartiet er ikke ferdig av den grunn. I disse dager har vi en utsending fra den russiske landsorganisasjon i Oslo. Han har en ny faglig politikk å by arbeiderne i Norge. Meningen er å skape slike bånd med den russiske landsorganisasjon, at den til slutt skal få *makten* over fagbevegelsen i Norge. Det er den samme taktikk, bare i en ny utgave. — Taleren sluttet med å si at de fagorganiserte arbeidere i Norge var dypt interessert i å få den indre strid til ophør, og man *trengte* nu dette parti, ikke minst for fagbevegelsens skyld. Det viste sig også at store flokker av de arbeidere som hadde tilhørt det kommunistiske parti, fant programmet brukbart og godt og erklærte å ville slutte sig til.

Dirigenten mente at man burde søke å få den almindelige debatt avsluttet før kl. 7.

Oskar Andersen, Rjukan: Bull finner Rjukanerklæringen innholdsløs. Ja, den er innholdsløs fordi vi har forstått vanskelighetene ved å få programmet anderledes. Det er imidlertid meget som ikke står i 12-mannskomiteens innstilling. Samlingsgrunnlaget var at partiet skulde stå utenfor de stridende Internasjonaler, men samtidig sies det at spørsmålet skal optas på neste landsmøte. Det betyr at socialdemokratene forbeholder sig rett til å opta forslag om innmeldelse i Den annen Internasjonale. Vi er ikke enig i at partiet skal gå den vei, og det har vi forsøkt å gi uttrykk for. Derfor er erklæringen allikevel ikke

så innholdsløs. Bull var heller ikke klar over uttrykket «revolusjonær kjerne». Det er ikke meningen at der skal dannes nogen fraksjoner. Muligens kan der finnes et bedre uttrykk. Men når talere utsendt av centralstyret kan bruke slike uttrykk, så trodde vi at vi også kunde anvende dem. Intet vilde være mig kjærere enn å få alle våre medlemmer med på å være venstreretning. Vi har såmen ingen lyst til å være alene. Det at vi ikke har hatt splittelse på Rjukan, setter oss i stand til å være mere nøkterne. Vi forstår betydningen av alle disse kamper, men de har ingen avgjørende betydning for å sette sig inn i samlingsspørsmålet. Gerhardsen kommer med lettkjøpte vitser. Men vi behøver ikke å skamme oss for å stå på dette landsmøte. Vi har oppfylt våre plikter og bøiet oss lojalt når vi har vært uenig. Med forslaget fra Rjukan om adgang til kongressen for de frie mandater mener vi ikke situasjonsforeninger og den slags. Men der møter mellom 100—200 representanter for fagforeninger på fritt grunnlag. De er like verdifulle som de andre, og vi må forsøke å få tak i de folkene og få dem til å erklære at de bøier sig for kongressens avgjørelser.

Haakon Meyer bemerket til Mørk, at der kunde tenkes en annen forklaring enn den at han hadde vært borte, for hans krav på større klarhet. Taleren vilde ikke ha bevegning eller diktatur inn i programmet. Bull hadde overbevist ham om at programmet måtte gjøres klarere. Han aktet for øvrig ikke å opta noget forslag her om nedsettelse av en programkomité.

Oscar Torp: Vi skal, før vi går inn i samlingen, være klar over den stilling vi der må ta. Jeg anser det for en fordel at socialdemokratene har sagt fra at de vil inn i Den annen Internasjonale. Da vi gikk til forhandlingene kunde vi ikke kreve at de skulde akseptere vår opfatning, like umulig var det for de andre å kreve det motsatte. Hverken socialdemokratene eller vi har i nogen vesentlig grad endret vår opfatning. Vi har altså ikke endret noget vesentlig i vårt syn og når vi da vet at socialdemokratene vil arbeide for tilslutning til Den annen Internasjonale så er det vår opgave å være på vakt og sette igjennem at vårt syn seirer. Men det avgjørende er: Er det riktig eller uriktig å gå inn i Den annen Internasjonale? Det norske Arbeiderparti og dets medlemmer har i de siste 6 år skapt sitt eget program og sin egen reising. Der snakkes om venstre og høire. Det som representerer den revolusjonære retning i norsk arbeiderbevegelse idag, det er Det norske Arbeiderparti. Vi har skapt vår egen opfatning som har holdt tross de største påkjenninger. Et parti skal ha det klareste mulige program, men det blir mindre vesentlig når vi tar for oss partiets utvikling i de siste år. Vårt program er vår aktivitet. Derfor kan vi si at det vesentligste ikke er programmet, men om vi kan bevare den reising som partiet har idag. Fordi vi har trodd på partiet og hatt tillit til dets medlemmer, derfor gikk vi med på samlingen. Vesentligere enn skrevne programmer er nemlig den makt som samlingen kan skaffe oss. Det er blitt sagt oss at det vilde være en fordel om vi kunde få det kommunistiske parti med i samlingen. I praksis vet vi imidlertid at det ikke betyr hverken øket aktivitet eller retning venstre. Vi har erfaringer for det. I vår virksomhet har vi ikke merket at kommunistpartiet var

å finne på den side i kampen som var den mest aktive og revolusjonære. Det er sannheten. Kommunistpartiets program kan være utmerket nok, men hvad hjelper programmer når man ikke besidder det avgjørende — makt til å sette sakene igjennem? Det som foreligger, er spørsmålet om å samle krefter. På hvilken måte? Ved hjelp av organisatorisk samling. Vi tror ikke på nogen absolutt enighet, men vi tror å kunne opnå enhet utad i kampen. Vi må regne med at der innenfor det forenede parti vil bli forskjellige syn, både socialdemokratenes og vårt. Men bak denne erkjennelse setter vi Det norske Arbeiderpartis syn. I kraft av vår styrke vil vårt partis linje bli det forenede partis linje i de kamper som kommer. Vi vil ingen utglidning til høyre. Rjukan Arbeiderparti hører til de avdelinger innenfor partiet som har en fremskutt plass og som har hevdet sin stilling innenfor partiet. Men jeg vil si til Ambrosius Olsen og til Oskar Andersen: Vær forsiktig og ødelegg ikke den plass! Det har hendt med folk som har stått i samme stilling som «Rjukan Arbeiderblad» at de har snublet over planken. Vi ønsker Rjukanavdelingen helt og udelt med oss slik at vi følger forslagene fra den som ønsker om å styrke partiets stilling. Til tross for de mange innvendinger som kan gjøres mot det prinsipielle program — vi vilde aldri ha skrevet noget slikt program — til tross for at klarheten ikke er så stor, så er vi forvisset om at det er et program som arbeiderklassen helt og sikkert kan stå og bygge på. Samlingen vil vise at det er riktig. Det står til hver enkelt å bevise det. Det er de aktive partifeller som må gi beskjed om at til tross for programmet, så har vi i kampens år skapt vårt eget program som er mer verdifullt enn det skrevne dokument som ligger her.

Ambrosius Olsen. Madsen har gått i ring, og nu er han havnet i Stortinget. Så langt til høyre er partiet kommet at Gerhardsen kan snakke om Rjukanarbeiderne som han gjør. Det er sørgelig å høre av en mann som skulde være fører for ungdommen. Jeg er klar over at professor Bull ikke forstår arbeiderklassen, men det gjør vi. Nettop fordi vi ikke har gjennomlevet splittelsen, kan vi se mer objektivt på forholdene. Alle innrømmer at programmet er uklart, men det skal være for å narre høiresocialistene og så begynne splittelsen påny! Tør du stå op her, Madsen, og si at du ikke vil være med på Den annen Internasjonale?

Nils Norheim, Stavanger: Rjukanstandpunktet om å gi fagforeningsrepresentanter valgt på fritt grunnlag adgang til kongressen, hvis de vil gi løfter, står uklart for mig. Om representantene kan gi slike løfter, så er det ikke sagt at fagforeningene gjør det. Hvis vi kunde tenke oss at dette ekstraordinære landsmøte enstemmig vedtok Rjukanerklæringen og at samlingskongressen enstemmig gjorde det samme, vilde det i og for sig gi oss nogen garantier? Vi sitter her ikveld fordi vi nu øiner en lysning innenfor arbeiderklassen. De som ikke har deltatt på en stund melder sig tilbake. Det som skjer har gitt oss ny tro, tro på at endelig er bevegelsen igjen kommet inn i den rette gate. Vi kan reise organisasjonene igjen, reise vår presse og klare å ta en kamp med arbeidsgiverne. Man snakker her om at de socialdemokrater som rømte i 1921, skulde klare å prege vårt parti. Men jeg tror, at har vi

klart å holde stillingen i disse 6 år så skal vi også klare det i fremtiden. Jeg vil be Rjukanrepresentantene om at de hverken her eller på kongressen ødelegger det håp og den tro som arbeiderklassen idag er opfylt av.

Valdemar Nielsen: Ambrosius Olsen sier at stillingen nu og den gang vi stod i Den tredje Internasjonale ikke er forandret. Men det er en ganske feilaktig utlegning av situasjonen. Der er skjedd en overordentlig stor forandring. Det som har preget vår politikk i de år som er gått siden vi forlot Den tredje Internasjonale, er den økonomiske situasjon. Den gang var kapitalismen i oppløsning over hele Europa, og arbeiderklassen gikk frem overalt. Men etterhvert er stillingen for arbeiderne blitt svakere. Derfor har vi fått forståelsen av at det var nødvendig å samle kreftene igjen. Vi er blitt svekket ved tredelingen av arbeiderbevegelsen. Det er sagt at det er en svakhet ved programmet fordi det kan utlegges på en tvetydig måte. Det er mulig det. Men hvis vi mener å føre klassekamp, så er det klart at ledelsen vil forstå hvordan der skal arbeides etter programmet for å holde arbeiderklassen samlet. Retningen vil gi sig selv. Det beror ikke så meget på om de enkelte poster er så klare. Hvis socialdemokratene kommer med forslag på samlingskongressen om Den annen Internasjonale, så vet vi hvad vi skal gjøre. Der foreligger imidlertid ingen fare for partiets stilling til de internasjonale spørsmål. — Overfor enkelte uttalelser som var falt, vilde han ha slått fast at det forelå intet fra socialdemokratene som kunde danne nogen forutsetning for partiets stilling til de internasjonale organisasjonsforhold i fremtiden. Han understreket at hovedsaken nu var at det forenede parti kom til å føre en klassekamp-politikk som kunde holde arbeiderne til partiet. Da vilde retningslinjene gi sig selv.

Alfred Madsen: Det er en feil av Ambrosius Olsen å tro at jeg har tilhørt venstreretningen. Jeg har alltid vært såpass klar at jeg aldri har tilhørt nogen retning. Hvis man mener at det riktige ligger til venstre, så ligger Ambrosius Olsen til høyre. Mitt rulleblad er all right. Både i felleskomitéen og i partiet har jeg gjort et arbeide som jeg kan være bekjent av. På Rjukan er det utpregede organisasjonsfolk. For nogen år siden slo de ned syndikalistene av den grunn. Men det nykommunistiske parti er tusen ganger verre. Det bekjemper mitt parti, og det er beklagelig hvis dere ikke kan reagere mot det vi har sett fra dette parti. Men feilen er at endel av Rjukanfolkene er blitt lakeier for Scheffø. (Dirigenten påtaler uttrykket.) Med hensyn til Den annen Internasjonale så stemmer ikke jeg for nogen innmeldelse idag eller søndag eller i år. Men jeg kan ikke svare for hvad jeg kommer til å gjøre om 5 år eller om 30 år. —

Programmet blev derefter optatt til *votering*. Det blev enstemmig tiltrådt i sin foreliggende form.

Bulls forslag om å oversende Rjukanerklæringen til det nye landsstyre blev vedtatt mot 3 stemmer.

Lørdag formiddag.

Ordstyrer: *Norheim.*

Protokollen blev oplest og godkjent.
Som første sak blev optatt

Partiets lover.

Ordstyreren gjorde opmerksom på at voteringene blev å anse for foreløbig.

Paragrafene 1—4 i felleskomitéens forslag blev vedtatt uten bemerkning.

Ved § 5, *kontingenten*, uttalte *Rastad*: Da vi i Oslo Arbeiderpartis representantskap behandlet de nye lover, fikk vi i oppdrag å fremme et forslag til forandring vedrørende kontingentforholdene. Partiet vil, fremtidig som nu, komme til for den vesentligste del å bygge på kollektivt medlemsskap, også utenfor Oslo. Nu betales der som bekjent full partikontingent bl. a. for mannlige lærlinger, som imidlertid betaler bare halv kontingent til de fagforeninger de tilhører. Vi mener at der istedenfor en sats av 25 øre for kvinner og 50 øre for menn da bør stå: 25 pr. kvartal for kvinner og lærlinger, og 50 øre for menn. Et annet spørsmål som der blev vakt mosjon om, var fritagelse for kontingent også til partiet for *arbeidsledige medlemmer*. Jeg går ut fra at med den endrede sammensetning partiet får over det hele land, vil det ikke være nogen dissens om at disse forandringer bør foretas. Jeg gjør opmerksom på at der vil komme op forslag på samlingskongressen i den retning jeg her har nevnt.

Ordstyreren: Jeg er enig i at vi gir vår tilslutning til det første punkt i forslaget, og at punkt 2 oversendes landsstyret.

Petter Andersen, Oslo, var skeptisk overfor punkt 1 om læregutter og mente at disse måtte kunne henvises til ungdomslagene.

Alf Myhrer, Oslo, sluttet sig til *Rastad*.

Rastad: Det er all rimelig grunn til at vårt partis representanter på samlingskongressen imøtekommer det krav fra de fagorganiserte som er kommet frem, og som er optatt av Oslo Arbeiderparti som punkt 1 i forslaget. Videre vil jeg sterkt anbefale at de arbeidsledige får ettergitt kontingent til hovedpartiet med bibehold av fulle medlemsrettigheter. Vi plikter her å ta hensyn til fagorganisasjonens og dens medlemmers ytterst vanskelige økonomiske stilling.

Johs. Johnsen: Jeg anbefaler begge punkter i forslaget. Vi må få klare og utvetydige regler her angående halv kontingent for de grupper dette gjelder. Det er et spørsmål også om ikke partikontingenten nu bure nedsettes noget, da både de ordinære og de ekstraordinære midler skulde antas lettere å ville gå inn. For flere fagforeninger som har tilsluttet sig samlingsgrunnlaget, vil det bli et økonomisk spørsmål å avslutte innmeldelse, og vi har erfaring for at de foreløpig stiller sig avventende av økonomiske grunner.

Robert Andresen mente vedtagelsen av Oslo Arbeiderpartis forslag vilde være en økonomisk vinning for partiet i det hele.

Torp: Johs. Johnsen antydet at man kunde gå til en kontingentnedsettelse. Jeg mener at den kontingent som er fastsatt for landspartiets vedkommende, er en kontingent vi bør beholde. Den er *ikke* for høi. Ved den større tilvekst av medlemmer som efterhvert skulde kunne påregnes, må det imidlertid antas at by- og fylkespartier på sin side måtte kunne regne med forholdsvis noget mindre til administrasjon, slik at en nedsettelse kunde foregå der. For det er de underordnede instanser som får fordelene av tilveksten. Jeg er enig i at man ser på spørsmålet om å fritta de arbeidsledige, slik at de kan fortsette sitt medlemsskap.

Rastad: Jeg vil advare mot at der reises spørsmål om å nedsette kontingenten til landspartiet. Det første mål vi må sette oss i økonomisk henseende nu, er å skaffe partiet såpass store kontingentinntekter at den ordinære drift kan dekkes ved dem.

Ordstyreren: Med de bemerkninger og forutsetninger som er fremholdt, anser vi § 5 for bifalt.

Ved § 6, *landsmøtet*, var der dissens. Et mindretall i felleskomitéen, *Torp, Bull* og *Tranmæl*, foreslo oprettholdt bestemmelsen om at landsstyrets medlemmer ikke har stemmerett på landsmøtene, men derimot tale- og forslagsrett. Flertallet foreslo: Landsstyrets medlemmer har stemmerett i alle saker undtagen ved beretning og regnskap. — *Alfr. Madsen* forbeholdt sig i dette spørsmål å stå fritt på kongressen.

Torp: Vi har praktisert det slik i partiet, at landsstyrets medlemmer ikke er selskrevne deltagere med stemmerett på landsmøtet, og dette prinsipp har vi fulgt. Ved siden av det rent prinsipielle her er det et annet forhold som spiller inn. Som man ser, foreslås det kommende landsstyre utvidet betraktelig, nemlig til 37 medlemmer. De vil således utgjøre en stor del av landsmøtets deltagere, og de vil derved også lettere bli «tungen på vektskålen». Dette kan virke uheldig på flere måter, og vi har ment at det allerede på forhånd bør sies fra at landsstyrets medlemmer skal, i likhet med de øvrige, være på *valg* for å kunne utøve stemmerett. Jeg anbefaler at vi enstemmig tiltrer felleskomitéens mindretalls forslag.

Paragrafen blev vedtatt enstemmig overensstemmende med mindretallets forslag.

Ved § 7, *landsstyret*, foreslo mindretallet, *Torp, Bull, Tranmæl, Madsen* og *Teigen*, at det blev overlatt landsstyret å ansette sekretær. Efter deres forslag vilde annen del i punkt 2 få sådan ordlyd:

Formannen, næstformannen og hovedorganets redaktør og 10 andre medlemmer. Dessuten tiltres centralstyret av en representant fra ungdoms- og 2 fra kvinneorganisasjonens styre, likesom landsstyret velger 1 representant til ungdoms- og 2 til kvinneorganisasjonens styre.

Formann, næstformann og redaktør velges ved særskilt valg og med absolutt flertall. —

Komitéens flertall foreslo:

Formannen, næstformannen og *sekretæren* og hovedorganets redaktør og 9 andre medlemmer. Dessuten tiltres centralstyret av en representant fra ungdoms- og 2 fra kvinneorganisasjonens styre, likesom

Det ekstraor

landsstyret velger 1 representant til ungdoms- og 2 til kvinneorganisasjonens styrer.

Formann, næstformann, *sekretær* og redaktør velges ved særskilt valg og med absolutt flertall. —

Torp: Dissensen gjelder, som man ser, om det skal *velges* eller *ansettes* sekretær for partiet. Når partiets folk i felleskomitéen holdt på ansettelse, skyldes det et par ting. Vi har praktisert ordningen med ansatt sekretær, og det er ingen grunn til herefter å fravike den. Efter at man er gått over til fastlønnet *formann* — som selvfølgelig er på valg — er det også naturlig at formannen blir det faste punkt i partiets daglige administrasjon som generalsekretæren tidligere var. Det er de *praktiske* hensyn som må være de bestemmende for hvordan vi her innretter oss. Man får heller ta den prinsipielle diskusjon om valg eller ansettelse på *næste* landsmøte, men man må ikke stille sig slik at kongressen står bundet. Det er nødvendig og riktig, ut fra de erfaringer vi har gjort, at partiets folk står sammen nettop i avgjørelsen av et spørsmål som dette, og at man overlater til det landsstyre som velges, å anta

te landsmøte.

den assistanse som måtte vise sig nødvendig. Jeg vil sterkt anbefale at vi slutter op om det.

Tranmæl: Man må regne med at der på kongressen fra socialdemokratenes side blir satt overordentlig meget inn på landsmøtevalgt sekretær. Jeg tror at de ser det fra sitt nuværende partis synspunkt — nærmest ut fra et fraksjonssyn. Men vi kan ikke gå inn på det, men må se praktisk på det som formannen har fremholdt.

Gitta Jønsson: Jeg er ganske uenig i den betraktningsmåte Torp har gjort gjeldende, men jeg bøier mig for de praktiske grunner han anførte. Det riktige er at flest mulig av tillitsmennene er folkevalgt.

Nic. Næss, Lillestrøm, måtte til tross for formannens uttalelser stemme for at sekretæren kom på valg. Det var det almindelige også i fagorganisasjonen, og dette standpunkt hadde fått tilslutning av Landsorganisasjonens representanter i komitéen så nær som en.

V. Nielsen sluttet sig til Torp.

Torp repliserte til Næss og bemerket at dette ikke kunde sies å være nogen fast regel i fagorganisasjonen. Madsen f. eks. vår ansatt,

likeså i sin tid Teigen. Men Teigen var da den *samme* Teigen som han er idag!

Også *Gunnar Lund* uttalte sig i tilslutning til formannen.

Tranmæl: I Det norske Arbeiderparti har vi fra 1923 til 1925 ikke hatt mer enn én landsmøtevalgt tillitsmann på kontoret. Jeg er ikke sikker på at det er heldig å ha så mange fastlønnede valgte tillitsmenn. Det er bedre at man heller velger et centralstyre som er så stort som mulig og som er *ubundet* av administrasjonen.

Næss repliserte til Torp og Tranmæl, mens *Nic. Eggen*, *Konrad Knudsen*, *Evald Nilsen*, *Math. Fredsti*, *Olaf Eriksen* og *Einar Gerhardsen* talte for mindretallets forslag.

Torp: Hvis det var et fraksjonelt standpunkt dette, vilde både Tranmæl og jeg frafalt denne dissens. Men så er ikke tilfelle. Det som vi plikter i første rekke å være lojale overfor, er det *arbeide* som skal utføres i partiet. Det gjelder å få de krefter vi må ha, stille dem på rette plass og innrette partiets administrasjon på en måte som kan bringe de beste resultater.

Ved *voteringen* sluttet landsmøtet sig til felleskomitéens mindretall mot nogen få stemmer.

Hermo foreslo som en tilføielse til § 7: Hvert fylke bør få et medlem i landsstyret. — Efter forslag av *ordstyreren* blev forslaget besluttet oversendt valgkomitéen.

Paragrafene 8—10 blev vedtatt uten bemerkning.

Ved § 11 foreslo *Oskar Andersen* følgende endring til punkt 2:

De helt lønnede tillitsmenn og funksjonærer i partiets tjeneste kan ikke påta sig anet lønnet arbeide eller lønnede hverv utenom de hverv som blir dem pålagt av arbeiderorganisasjonen. —

Som tillegg hertil foreslo *Øistein Martinsen*:

Mottas lønnet hverv og vedkommende er helt avlønnet av partiet, går inntekten av vedkommendes bierhverv inn i partikassen. —

Oskar Andersen erklærte at han ikke kunde stemme for denne tilføielse.

Fredsti betraktet Andersens forslag som en utvidelse og anbefalte opprettholdt den nuværende ordning.

Ved *voteringen* blev felleskomitéens forslag vedtatt mot nogen få stemmer, hvorefter *Oskar Andersen*s forslag ansæes for bortfalt. *Øistein Martinsen*s forslag som tillegg til punkt 2 blev forkastet.

§ 12 blev vedtatt uforandret.

Ved § 13 uttalte *Øisang* at han, i tilfelle det fikk støtte, vilde foreslå sådan tilføielse:

I fagforeninger hvor formannen har reservert sig, bør et styremedlem, som er partimedlem, opnevnes som partiets tillitsmann. —

Forslaget blev ikke optatt, og paragrafen blev vedtatt mot 1 stemme.

Ved § 14 refererte *Øisang* et tidligere innsendt forslag til centralstyret, fremsatt av H. Langhelle, om følgende tillegg til bestemmelsene vedkommende suspensjon og eksklusjon:

Foretas eksklusjon av landsstyret, har vedkommende medlem rett

til å innanke saken for landsmøtet og til selv å overvære behandlingen og til skriftlig eller muntlig å redegjøre for sin sak. Skjer eksklusjonen av landsmøtet, skal vedkommende — hvis han stiller krav derom — ha rett til å redegjøre for sin sak på det landsmøte hvor vedkommendes forhold behandles. —

Paragrafen blev vedtatt med tillegg av Øisangs (Langhelles) forslag.

Ved § 15 — Almindelige bestemmelser — foreslo *Olaf Eriksen* følgende tilføielse til punkt 8: — Og disse partimedlemmer skal, såfremt de har adgang dertil, være fagorganisert. —

Torbj. Henriksen: Det bør være en partiplikt for *alle* som har adgang til det, å være fagorganisert, og det bør stå i lovene. Jeg hadde tenkt å foreslå en formulering som denne: «Det er en partiplikt for alle partimedlemmer å være fagorganisert, forsåvidt det dertil er adgang.» Jeg vil spørre Eriksen om han vil gå over til det. Den nærmere redaksjon kan overlates centralstyret, som også får å avgjøre hvor bestemmelsen skal inntas i lovene.

Eriksen fastholdt sitt forslag som tillegg til § 15.

Rastad: Til Eriksen vil jeg si at jeg synes forslaget i den forbindelse er ganske overflødig, og det er dertil en fallitterklæring fra ham og hans forening. I Oslo Arbeiderparti iallfall vilde et sådant forhold aldri hende.

Torbj. Henriksen optok sitt antydende forslag, støttet av *Førre*, som omtalte de erfaringer man hadde gjort i Haugesund.

Efter flere uttalelser blev det stemt over § 15, som enstemmig blev vedtatt. Eriksens forslag forkastedes, hvorpå Henriksens forslag blev vedtatt mot 1 stemme.

Ved *endelig votering* blev lovforslaget enstemmig tiltrådt av landsmøtet.

Vedkommende teksten til de enkelte paragrafer i lovene henvises til *Protokoll over samlingskongressens forhandlinger*, hvor samtlige forelegg fra felleskomitéen — også det prinsipielle program — er inntatt.

Forslag til lover for fylkes- og distriktsorganisasjoner.

Gunnar Lund foreslo følgende endring til § 3 (Fylkesmøter og representasjon): Der velges 2 utsendinger for hvert påbegynt medlemmer og siden 1 utsending for hver påbegynt medlemmer.

Maurstad anbefalte komitéens forslag vedtatt, idet han gjorde oppmerksom på at dette var å betrakte som *mønsterlover*.

Lunds forslag blev forkastet, og felleskomitéens forslag bifaltes uforandret.

Herredspartier og lag.

Forslaget til mønsterlover for *herredspartier* og for lokalforeningene (*lagslover*) blev vedtatt enstemmig uten debatt.

Likeså vedtoges uten forandring de utarbeidede regler for *kommunestyre- og skolestyregruppene* samt for partiets grupper i *fylkestingene*.

Stortingsprogram, kommuneprogram og taktikken ved valgene.

Ordstyreren refererte felleskomitéens forslag til *retningslinjer* for stortingsvalget.

Gunar Lund vilde, for at partiet kunde trygge sig mot utglidninger til høire og minstersocialisme, foreslå følgende tilleggsbestemmelse:

Partiet skal ikke ta den parlamentariske regjeringsmakten uten å ha et sikkert arbeiderflertall i Stortinget.

Partiet skal heller ikke danne regjering sammen med nogen av de borgerlige partier. —

Ordstyreren refererte videre forslaget vedkommende *taktikken* og foreslo at Lunds forslag, i likhet med de øvrige fremkomne benkeforslag, blev oversendt landsstyret.

Ordstyrerens forslag om oversendelse blev vedtatt.

Retningslinjene blev vedtatt enstemmig, likeså retningslinjene for *kommunepolitikken*, idet landsmøtet sluttet sig til følgende konklusjon i komitéens forslag:

Samlingskongressen vedtar det utarbeidede forslag som grunnlag og bemyndiger central- og landsstyret til å foreta den endelige utforming. Forslaget sendes derefter partiforeningene til uttalelse for derpå å vedtas av landsstyret. —

Vedkommende *taktikken ved stortingsvalget* vedtoges enstemmig:

Da det er av den største betydning ved stortingsvalget å bringe på det rene partiets styrke blandt velgerbefolkningen og dessuten å opnå den størst mulige representasjon på Stortinget, oppstiller partiet kandidater i alle valgdistrikter.

Valgallianse med andre partier må ikke finne sted.

Ved nominasjonen av partiets stortingskandidater må partiforeningene i hvert valgdistrikt gis anledning til å bringe kandidater i forslag. Nominasjonen foretas av et representantskaps- eller nominasjonsmøte for hvert valgdistrikt. De offentlige nominasjonsregler kan benyttes. By- og distriktpartienes styrer må påse at nominasjonene foregår på betryggende måte.

En avvikende fremgangsmåte kan ikke anvendes uten centralstyrets samtykke.

Nominasjonene skal innbringes for centralstyret til godkjennelse. —

Likeså besluttetes i forbindelse med *taktikken ved kommunevalget*:

Partiet stiller egne lister i alle kommuner, hvor det er partiavdelinger. Valgallianser med andre partier må ikke finne sted. —

Stillingen til kvinneorganisasjonen.

Ordstyreren refererte det foreliggende grunnlag for samlingen av arbeiderkvinnene.

Sigrid Syvertsen: Forslaget inneholder ingen vesentlig forandring fra det landsmøtet vedtok i 1923. De avvikelser som er gjort, går ut på at man i stedet for det tidligere «kvinnesekretariat» får *landskvinne-*

utvalget, og at der skal *velges* istedenfor innstilles av landskonferansen. Forslaget blev enstemmig vedtatt.

Arbeidsgrupper — agitasjonskorps.

Felleskomitéen foreslo: Samlingskongressen bemyndiger centralstyret til å utarbeide retningslinjer for agitasjonskorps.

Forslaget blev enstemmig vedtatt.

Det antimilitære arbeide.

Felleskomitéen foreslo: Behandlingen av de antimilitære retningslinjer utsettes til neste landsmøte, dog undtatt den antimilitære post på stortingsprogrammet. Centralstyret får i oppdrag å utrede saken ved en komité. Denne tiltredes av to medlemmer av partiets ungdomsorganisasjon, en valgt av Ungdomsfylkingen og en av Ungdomsforbundet. Komitéens utredning med central- og landsstyrets innstilling sendes partiorganisasjonene til behandling i forbindelse med neste landsmøtes dagsorden. —

Forslaget blev enstemmig vedtatt.

Partiets forhold til fagorganisasjonen.

Også her blev felleskomitéens forslag vedtatt enstemmig og uten debatt. Konklusjonen i forslaget lyder:

Under forutsetning av at fagorganisasjonen er enig i et samarbeide på grunnlag av et gjensidig tillits- og likestillethetsforhold uttaler samlingskongressen, at samarbeidet formidles foreløpig best ved en *samarbeidskomité*, valgt av og blandt de to organisasjoners styrer. Komitéen består av fire medlemmer. Denne komité får som oppdrag å behandle alle fellesspørsmål av interesse, og fremkomme med forslag for de respektive styrer. Komitéen har ikke besluttende myndighet.

Behandlingen av de faglige retningslinjer utsettes. Samlingskongressen gir centralstyret i oppdrag å utrede saken ved en komité, forsterket med representanter valgt av Landsorganisasjonens sekretariat. Komitéens utredning behandles og avgjøres på organisasjonsmessig måte. —

Partiets arbeide for kooperasjonen.

Felleskomitéens forslag blev referert.

Ø. Marthinsen fremsatte følgende forslag til endring:

Punkt 1.

Partiet anerkjenner kooperasjonens selvstendighet og fastslår som sin opfatning at den kooperative bevegelse og fagbevegelsens økonomiske foretagender må bygges op og utvikles til å bli et ledd i arbeidernes kamp sideordnet med partiet og fagbevegelsen. —

Siste avsnitt i punkt 1 gis følgende ordlyd: Det bør føles som en partiplikt ved medlemsskap og på annen måte å støtte kooperasjonen og arbeidernes økonomiske foretagender. —

Innledningen til *punkt 2* får følgende ordlyd: Kooperasjonen og

arbeidernes økonomiske foretagender bør i første rekke være, o. s. v.

Forslagsstilleren gav en utførlig begrunnelse av forslaget.

Ordstyreren foreslo at endringsforslaget blev oversendt lands- og centralstyret, idet han mente at eventuelle endringer burde forelegges i utredet stand derfra.

Marthinsen anså dette for unødvendig. Hvis forslaget ikke blev tiltrådt av landsmøtet, forbeholdt han sig rett til å ta det op på samlingskongressen.

Ordstyreren fastholdt den fremgangsmåte han hadde anbefalt, og optok felleskomitéens forslag til votering.

Marthinsen protesterte.

Ordstyreren: Forsamlingen er suveren!

Ved voteringen blev komitéens forslag vedtatt, likeså oversendelsen av Øistein Marthinsens forslag.

Hermo og *Nic. Eggen* vilde nedlegge en protest mot den måte landsmøtet blev ledet fra ordstyrerens side; det blev — mente de — en karikatur av en behandling.

Man tok nu en kort kaffepause til kr. 12.15.

Efter pausen blev forhandlingene gjenoptatt med *Rastad* som ordstyrer.

Avissspørsmålene.

Følgende forslag av felleskomitéen blev enstemmig vedtatt:

For å kunne behandle de forskjellige avissspørsmål i detalj må der foreligge regnskaper, fortegnelse over gjeldsforpliktelser m. m. for hver enkelt avis.

Slike oppgaver foreligger ikke og det er derfor ugjørlig på det nuværende tidspunkt å fremlegge noget forslag som fastslår hvordan avissspørsmålet skal ordnes.

Komitéen må derfor innskrenke sig til i hovedtrekk å peke på grunnlaget for omorganiseringen av partiavisene efter sammenslutningen og foreslår følgende grunnlag i pressespørsmålet:

1. Det tillates bare 1 godkjent partiavis på samme sted.
2. De forandringer som nødvendiggjøres på grunn av samlingen skjer efter forutgående forhandlinger med de lokale organisasjoner og avisenes utgivere.
3. De økonomiske oppgjør behandles av centralstyret for hver enkelt avis, efterat det er innhentet fullstendig oversikt over avisens økonomiske stilling.
4. Skulde der ikke opnåes enighet mellem centralstyret og de lokale organisasjoner og avisenes utgivere, avgjøres spørsmålet av landsstyret. —

Sammenslutningen lokalt.

Overensstemmende med felleskomitéens forslag blev det videre enstemmig fattet følgende beslutning:

Spørsmålet om sammenslutningen lokalt ordnes ved centralstyret i forståelse med de lokale organisasjoner. Samtidig med sammenslut-

ningen optas også spørsmålet om ordningen av Folkets Hus, hvor disse eies av en av de 2 partiers foreninger, partiavdelingenes gjeldsforpliktelser m. v. —

Ungdomsorganisasjonen.

Felleskomitéen hadde fra den komité som var nedsatt av Venstre-kommunistisk Ungdomsfylking og Norges socialistiske Ungdomsforbund i anledning klassesamlingen, mottatt følgende skrivelse:

«Venstre-kommunistisk Ungdomsfylking og Norges socialistiske Ungdomsforbund har optatt forhandling om sammenslutning av de to ungdomsorganisasjoner.

Centralstyrene for nevnte ungdomsorganisasjoner har vedtatt som grunnlag for sammenslutningen følgende:

1. De to ungdomsorganisasjoner sammensluttet til en organisasjon uten organiserte fraksjoner.
2. Den forenede ungdomsorganisasjon arbeider i tilslutning til Det norske Arbeiderparti — Det forenede Arbeiderparti — og godtar dets prinsipielle grunnsyn.
3. Ungdomsorganisasjonen stiller sig utenfor de bestående ungdomsinternasjonaler, men arbeider for internasjonal samling av arbeiderungdommen på klassekampens grunn.

Det er centralstyrenes forutsetning at der så snart som mulig og senest innen utgangen av april måned skal avholdes en samlingskongress, hvor spørsmålet om sammenslutning vil bli avgjort.»

Felleskomitéen foreslo at samlingskongressen fattet følgende beslutning: Forslaget fra de to ungdomsorganisasjoners styrer tiltres. — Forslaget blev vedtatt enstemmig uten debatt.

Barnelagsarbeidet.

Felleskomitéen foreslo:

1. Den landsomfattende ledelse av barnelagsvirksomheten overtas av et utvalg bestående av to representanter fra partiets centralstyre, to fra kvinneorganisasjonen og to fra ungdomsorganisasjonens centralstyre.
2. På hvert enkelt sted, hvor der er barnelag, eller hvor der kan stiftes sådanne, bør arbeidet ledes av et utvalg bestående av representanter for partiavdelingen, ungdomslaget og kvinneavdelingen på stedet.
3. Utvalgene bør søke sine utgifter dekket ved forskjellige arrangements og ved bidrag fra foreninger foruten fra de organisasjoner som velger utvalgenes medlemmer. —

Johs. Johnsen: På Stavanger Arbeiderpartis vegne optar jeg forslag til en litt annen redaksjon av punkt 2, så det kommer til å lyde: På hvert enkelt sted hvor der er barnelag, eller hvor der kan stiftes sådanne, bør arbeidet ledes av et utvalg *valgt av det lokale partis årsmøte*. Erfaringen har vist, at når tre forskjellige instanser skal foreta valget, medfører det at ledelsen av barnelagsarbeidet ikke får den nødvendige fasthet. Vi mener at dette styre bør stå direkte under parti-

styret og fortrinsvis bygge på frivillig arbeide fra partimedlemmenes side.

Marie Skau: Vi har på Horten forsøkt begge måter, og vår erfaring er at det foreliggende forslag er det heldigste. Men det kan jo hende at de stedlige forhold kan spille noget inn.

Martha Nilsen og Laura Nilsen uttalte sig i samme retning.

På foranledning av en uttalelse av *M. Madsen*, Oslo, om at speiderbevegelsen burde legges direkte inn under partiet, ikke under ungdomsorganisasjonen, bemerket *Oscar Torp* at ledelsen av speiderbevegelsen hittil hadde tillagt ungdomsorganisasjonen alene, og ut fra det mente felleskomitéen at den oppgave burde ungdomsorganisasjonen fortsatt ha.

Efter uttalelser av *Johs. Johnsen* og *Eyvin Dahl* blev saken optatt til votering. Komitéens forslag punkt 1 og 3 blev vedtatt enstemmig og punkt 2 mot 38 stemmer, som blev avgitt for Stavanger Arbeiderpartis forslag.

Øistein Marthinsen henstillet at man gikk tilbake til den foretatte votering under programposten *Kooperasjonen* for å få landsmøtets stilling til hans forslag avgjort.

Ordstyreren bemerket at det alltid vilde ligge i landsmøtets hånd å avgjøre om det vilde realitetsbehandle en sak eller sende et fremkommet forslag til landsstyret; det siste vilde i særlig grad være naturlig hvor det som her gjaldt et benkeforslag.

Partiets forhold til informasjonsbyrået.

Formannen: Det er unødvendig å gi nogen lang redegjørelse angående vårt forhold til Informasjonsbyrået. Spørsmålet var oppe på vårt forrige landsmøte. Det som har vært utgangspunktet og grunnlaget for vårt samarbeide med Informasjonsbyrået, har vært den betraktning at den linje vi arbeidet for nasjonalt, burde vi også søke å følge internasjonalt. Derfor søkte vi tilknytning til de uavhengige partier i andre land som har det samme prinsipielle syn som vi. Vi deltok i dette arbeide en tid. Om man ikke kan si at resultatene har vært særlig store, knyttet vi dog *bånd*, som nu på sett og vis blir kuttet over. I konsekvens med de beslutninger som tidligere er fattet, må vi tre ut av Informasjonsbyrået. Byrået er blitt forklart stillingen gjennom vår representant, Haakon Meyer. I den anledning har de folk som deltar og har deltatt i byråets arbeide, sendt landsmøtet følgende skrivelse, som jeg skal referere:

Til Det norske Arbeiderpartis landsmøte.

Ærede kamerater!

Med stor sorg har vi lest den erklæring som kamerat Haakon Meyer i Deres navn har oversendt oss. Vi tillater oss å si dette med hele den åpenhet som kamerater er skyldig å vise overfor kamerater, og vi anser det dessuten for nødvendig å rettferdiggjøre denne opfatning gjennom det følgende:

Ved de revolusjonære sosialistiske partiers internasjonale byrås konstituering har Det norske Arbeiderparti spillet en stor rolle. Det tilkom partiet å spille denne rolle på grunn av dets tallmessige styrke, som på grunn av dets organisasjon og klarheten i de prinsipper som partiet stilte op. Sammen med Italias

maksimalistiske parti gav Det norske Arbeiderparti en fast basis for det arbeide som vi optok og som syntes ubetinget nødvendig. Derfor har vårt byrå også alltid lagt særlig vekt på Det norske Arbeiderpartis forslag og anstrengt sig for å følge dem. Og derfor vilde vi føle det som et så overordentlig smertelig slag, hvis Det norske Arbeiderparti avgjørende forlot oss, og derigjennem vanskeliggjorde vår felles oppgave.

De informasjoner som vi inntil for kort tid siden mottok om Det norske Arbeiderpartis stilling lot oss håpe at det norske proletariats samling kunde virkeliggjøres på vår egen politiske grunn, og at den vilde tilføre oss den nye medlemsbestand som dermed trådte inn. Intet berettiget oss til den opfatning, at samlingen skulde kjøpes for denne pris: brudd med Pariser-byrået. Under konferansen i juni 1926 hadde Det norske Arbeiderpartis representanter samarbeidet med oss, og den iver med hvilken de deltok i forhandlingene hadde efterlatt hos oss den overbevisning at de var fullstendig i teoretisk overensstemmelse med de andre revolusjonære sosialistiske partier.

Efter den erklæring som er oversendt oss, vil samlingen av den norske arbeiderklasse nu komme til å foregå på grunnlag av det østerrikske socialdemokratis program. Men efter vår opfatning dekker dette program på intet vis det som var grunnlaget for vårt Pariser-byrås aksjon. Dette program vil ikke kunne være noget velegnet middel til å bringe de arbeidermasser sammen som enten befinner sig i de to Internasjonaler eller står utenfor disse. Men da vi her løper den risiko å gripe inn i Det norske Arbeiderpartis indre liv, inn på et område som det forekommer oss vi ikke bør berøre, så innskrenker vi oss til å nevne dette argument.

Men vi tar oss allikevel den frihet å si dere at samlingen, slik som den blev oppfattet av alle de partier som tilhører vårt byrå, skulde foregå efter den *revolusjonære socialismes* prinsipper. Og videre: at disse partier med hensyn til sitt gjensidige forhold hadde overtatt bestemte forpliktelser.

Når Det norske Arbeiderparti lykønsker sig selv med at det har samlet endel av arbeiderklassens krefter gjennom sin overenskomst med socialdemokratiet, så efterlater det utenfor denne delvise samling det kommunistiske parti, mens vi (og partiets representanter syntes å være av den samme mening) alltid har oppfattet samlingen alene som en sammenslutning mellem socialdemokrater, kommunister og de uavhengige revolusjonære partier. Efter vår mening, tillat oss å uttale dette, må den samling som dere nu har bragt til veie, istedenfor å ha en tilfredsstillelse tilfølge for proletariatet, skjerpe stridighetene.

Kanskje vil den norske arbeiderklasse komme til å lide mindre under disse stridigheter enn andre. Men alle lands proletariat er solidarisk, likesom alle uavhengige fraksjoner er solidariske, i det arbeide de har gjort for å opnå en tilnærming mellom socialister og kommunister. Den avgjørelse dere har truffet, vil hvile så meget tyngre på oss fordi dere var den sterkeste gruppe, og den vil ha så meget større vekt fordi de socialdemokratiske organer og den 2. Internasjonales sekretær forutser deres snarlige overgang til den 2. Internasjonale. Vi tror ikke, ærede kamerater, at denne formodning svarer til virkeligheten. Men vi må allikevel si at Deres brudd med vårt byrå i og for sig vil bety en følbar skade for vår sammenslutning, — selv om vi setter vår lit til at dette brudd kun vil være av forbigående varighet. Ti dette brudd leverer argumenter til dem der ikke vil vite av nogen samling fordi de — hvad enten de er socialdemokrater eller kommunister — har interesse av å spotte våre anstrengelser.

Vi føier ennu til at Deres beslutning kommer i et øieblik da Italias maksimalistiske parti, dette lands mest ærerike arbeiderparti, er rammet i sin livsnerve, da dets beste medlemmer er splittet i landflyktighet, dømt til tvangsophold og da denne stolte forkjemper for verdensproletariatets samling er berøvet enhver aksjonsmulighet.

Vi sender dere dette brev med all den aktelse som vi skylder Det norske Arbeiderparti, som vi skatter så høit, og vi er sikker på at dere vil prøve denne henvendelse med hele den oppmerksomhet som den fortjener.

Vi vil kjempe videre for å utbygge vårt internasjonale byrå og for den revolusjonære socialismes idéer, som alene kan danne grunnlaget for arbeiderklassens samling og seier.

Motta, ærede kamerater, våre socialistiske broderhilsener

Sekretariatet for

De revolusjonære socialistiske Partiers internasjonale Byrå.

Saken har vært forelagt vårt partis landsstyre, og vi var allerede der klar over det standpunkt vi nødvendigvis måtte ta i konsekvens av samlingen. Vi har derfor besluttet å forelegge landsmøtet vår svarskrivelse, idet vi foreslår at byrådet gis meddelelse om vår uttreden i følgende form:

«I henhold til de forutsetninger som ligger til grunn for samlingen beslutter landsmøtet å tre ut av Det internasjonale Informasjonsbyrå og samtidig å sende byrådet følgende skrivelse:

Kamerater!

Idet vårt parti sender den formelle meddelelse om landsmøtets beslutning angående vår uttreden av byrådet, vil vi benytte anledningen til å besvare det brev dere har sendt vårt landsmøte.

Som det har vært fremholdt så vel i de meddelelser som efterhånden har vært gitt, som i den erklæring som nylig blev sendt, har vårt parti den hele tid arbeidet efter det prinsipp som også var byråets prinsipp: Det gjaldt å forene *alle* proletariatets krefter. Gang på gang har vårt parti henvendt sig så vel til det socialdemokratiske som til det kommunistiske parti. Det skyldes dette sistnevntes absolutt intransigente politikk og ikke manglende initiativ fra vår side at det kommunistiske parti ikke deltar i den samling som nu finner sted mellem de to partier og med den faglige Landsorganisasjons tilslutning, og som tusener av fagorganiserte arbeidere som i de siste år har stått politisk uorganisert, slutter sig til. Men også den samling har avfødt nye spekulasjoner og manøvrer fra kommunistisk hold — manøvrer rettet *mot* samlingen, men førende til en indre oppløsning i det kommunistiske parti, en oppløsning som daglig fører nye elementer fra dette over til det samlede arbeiderparti.

Selvfølgelig: Vårt grunnlag måtte bli det kompromiss vi kunde møtes på. Vi setter vårt håp til at dette programmatisk grunnlag efterhånden kan gjøres mere klart og konsist så klassekampens linje klart trer frem av det. Men det er nettop vårt partis tallmessige styrke som gav det store ansvar. Skulde vi vise oss den tillit verdig som et flertall av den organiserte norske arbeiderklasse viste oss, var det vår plikt å

gjøre de innrømmelser som var uomgjengelig nødvendig for å opnå en samling av kreftene.

Motta, kamerater, vår forsikring om at denne samling av det norske proletariats krefter ikke for oss betyr en opgivelse av klassekampen, av den revolusjonære socialismes linje; som hittil vil vi se en opgave i å medvirke til en virkelig internasjonal samling på klassekampens grunn. Se derfor ikke vår uttreden av byrået som et brudd med de tanker som vi i vårt samarbeide med dere har arbeidet for. Nu som før føler vi oss helt solidarisk med dere i arbeidet for verdensproletariatets samling omkring den revolusjonære socialismes prinsipp.»

Centralstyrets innstilling og forslag til uttalelse blev vedtatt enstemmig.

Representasjonen til samlingskongressen.

På spørsmål av *Gunnar Lund* uttalte *ordstyreren*, at i og med de opsatte representasjonsregler var det gitt at de representanter som var valgt til samlingskongressen efter *andre* regler, ikke kunde tilstedes adgang.

Ved *votering* blev representasjonsreglene enstemmig tiltrådt av partiets landsmøte.

Partiets forhold til idrettsbevegelsen.

Ordstyreren: Vi har fått oversendt et brev fra Ferdemann Larsen til partiets centralstyre om idrettsarbeidet og partiets forhold til det. Dirigenten vet at det vil bli fremsatt forslag i saken. Spørsmålet står ikke på dagsordenen, og det er derfor utenfor all landsmøteskikk å ta det op. Landsmøtet må avgjøre om saken skal behandles. —

Det blev enstemmig vedtatt å opta idrettsarbeidet som eget punkt på dagsordenen.

Rolf Gerhardsen refererte skrivelsen fra F. Larsen, hvorav fremgikk at Ungdomsfylkingens centralstyre hadde fått anmodning fra en rekke lag om å bringe dette spørsmål frem for samlingskongressen. Partiet har — uttalte han — tatt greit standpunkt ved sin tilslutning til Arbeidernes Idrettsforbund, og det er naturlig at dette standpunkt blir understreket i en uttalelse herfra. I henhold hertil fremsatte han følgende *forslag*:

Det norske Arbeiderpartis landsmøte uttaler sin glede over den sterke fremgang i Arbeidernes Idrettsforbund. I full forståelse av den store betydning det har for den samlede arbeiderklasse å få et mektig og landsomfattende arbeideridrettsforbund, vil landsmøtet anmode alle partifeller om å yde arbeideridrettsbevegelsen sin uforbeholdne støtte gjennom sine organisasjoner, sin presse og sin virksomhet for øvrig.

Landsmøtet vil anbefale at spørsmålet reises på samlingskongressen, og at denne vedtar en uttalelse om støtte av Arbeidernes Idrettsforbund.

En forutsetning for at det forenede parti skal støtte arbeideridrettsbevegelsen er imidlertid at der settes en stopper for kommunistpartiets cellevirksomhet. Disse må ikke lenger få adgang til å utnytte arbeideridrettsbevegelsen til fremme av sitt partis særformål. —

Trygve Lie minnet om sine uttalelser på forrige landsmøte. Han antok at av 105 000 borgerlige idrettsmenn var sikkert de 90 000 kroppsarbeidere, og av disse var kanskje 10—15—20 000 fagorganiserte. Også kvalitativt stod den borgerlige idrettsbevegelse foran. Han var ikke så ganske sikker på at man rent prinsippmessig hadde rett til å skjelne mellom borgerlig idrett og arbeideridrett. Etter å ha pekt på at det nykommunistiske parti utnyttet arbeideridrettsbevegelsen til reklame for sig, uttalte han: Jeg mener at de folk som arbeider med saken, bør komme tilbake til den gamle linje, da idrettsopposisjonen blev stiftet, og komme til en forståelse slik at forbundet kan optas som forbund i Landsforbundet. Mener ungdommen selv noget annet, bøier jeg mig imidlertid for det. Men da skal *alle kluter settes til*, og det bør forlanges at Arbeidernes Idrettsforbund blir et forbund tilsluttet Det norske Arbeiderparti rent organisasjonsmessig.

Martinius Madsen kritiserte «Arbeiderbladet»s behandling av forskjellige av de arrangements som forbundet hadde satt i gang — en kritikk som også hadde kommet til orde i Oslo Arbeiderparti. Han nevnte bl. a. at det å forby «cellevirksomhet», vilde være ensbetydende med eksklusjon, og da kunde man like gjerne opgi Idrettsforbundet.

Natvig Pedersen støttet Rolf Gerhardsens uttalelser og forslag. Den vei som arbeideridrettsbevegelsens utvikling hadde tatt, gav grunn til tilfretshet. Arbeidernes egen idrettsorganisasjon var idag en realitet, og det var ikke andre måter å gå frem på enn at man gikk inn der og overgikk nykommunistene i aktivitet. Men dette syntes det å ha skortet på i Oslo. Tal. fremholdt at det å reise et forbund med 20 000 medlemmer på tre år var en prestasjon som var all anerkjennelse verd.

Tranmøl: Den kritikk Martinius Madsen rettet, er så lite berettiget som den være kan, når det gjelder «Arbeiderbladet». Det er ingen enkelt institusjon her i landet som har ydet et sådant bidrag til arbeideridretten som «Arbeiderbladet». Hvad selve saken angår, vil jeg si at skal vi få arbeiderungdommen som idrettsmenn i tale, må vi ha et arbeidernes idrettsforbund. Det er heller ingen liten sak å kunne knytte denne bevegelse til oss; det er av den *allerstørste* betydning. Det kan derfor ikke være tvil om at vi må ha vårt eget idrettsforbund. Spørsmålet om tilslutning til Landsforbundet er betinget av at det får albuerum og kan oprettholde sin uavhengighet. Hvis ikke det kan skje, er det bare én linje som står åpen: at alt settes inn på å vinne ungdommen for arbeidernes egen idrettsorganisasjon, distrikt for distrikt. Jeg støtter derfor det forslag som er fremlagt fra Ungdomsfylkingens side.

Eyvind Dahl polemiserste mot Lie og uttalte: Vi er idag en stor og mektig fylking av meget habile idrettsmenn. Og dette arbeide bør ikke søkes sparket ben under. Ophører Arbeidernes Idrettsforbund å virke, vil tusener bli drevet tilbake til de borgerlige lag, hvor de stod før, og derved også være tapt for arbeiderbevegelsen.

Rolf Gerhardsen: Det er ikke grunn til her å opta nogen diskusjon om hvorvidt dannelsen av Idrettsforbundet i sin tid var berettiget eller ei; efter mitt skjønn stod man den gang overfor en situasjon som gjorde skrittet *nødvendig*. Jeg tror også at vårt arbeide innen A. I. er mer

nødvendig nu enn nogen gang. Det gjelder for oss å underbygge arbeiderbevegelsens makt også på dette viktige område, innen idrettsorganisasjonene.

Flood-Engelbretsen: Den klassemessige betydning av vår deltagelse i idrettsarbeidet er sterkt understreket her. Det er utvilsomt nettop den manglende forståelse av dette som er årsaken til at vi ikke er kommet lenger. Det er behov for et Arbeidernes Idrettsforbund overalt, og vi kan ikke stå passive eller nøitrale i dette spørsmål. Når nykommunistene har bragt politikk inn i idrettsarbeidet, mener jeg vi kan gjøre det samme — og resultatet vil ikke være tvilsomt. Vi kan prege forbundets hele virksomhet. Vi har her spiren til de rent fysiske maktorganer, som arbeiderklassen vil bli nødt til å betjene sig av. Vi skal ikke minst tenke på det agitatoriske moment ved denne sak, idet vi ser idrettsarbeidet som et middel til å rekruttere våre rekker.

Haakon Meyer: Jeg vil nevne et enkelt spørsmål. Arbeidernes Idrettsforbund står internasjonalt tilsluttet Den røde Internasjonale, som har sitt sæte i Moskva og ansees for å være en kommunistisk organisasjon. Hvis spørsmålet tas op på samlingskongressen, bør man være opmerksom på at socialdemokratene også har en internasjonal sammenlutning for idretten — og en organisasjon som vel er vesentlig større.

Harald Olsen: Overfor Meyer vil jeg si at socialdemokratene i Norge ikke har nedlagt noget arbeide for å støtte denne bevegelse; den er reist av Det norske Arbeiderparti med tilslutning overveiende av vårt partis medlemmer. Jeg mener det er umulig å vedta en slik forutsetning på samlingskongressen, at en støtte til Arbeidernes Idrettsforbund skulde være betinget av at forbundet trådte ut av Den røde Sports-Internasjonale; det spørsmål får drøftes i idrettsforeningene. For øvrig må vi se på spørsmålet som det er: at det blir vårt parti som kommer til å måtte bli det ledende og bestemmende innenfor arbeidernes egen idrettsorganisasjon. Etter det må vi ta vår stilling, og vi må arbeide planmessig for at A. I. kan utvikle sig til å bli en kamporganisasjon for arbeiderklassen. —

Det besluttet at ta pause fra kl. 2 til 4 av hensyn til Kvinnernes landskonferanse.

Etter bemerkninger av *Natvig Pedersen* uttalte *Ingulf Wold*, *Jørpe-land*, sig i tilslutning til det fremsatte forslag. La Arbeidernes Idrettsforbund få den støtte det har krav på; det vil stimulere arbeidslysten!

Ferdemann Larsen: Hovedbetingelsen er at landsmøtet iallfall ikke vedtar noget som går mot arbeidernes idrettsbevegelse her i landet. Den opgave våre medlemmer har, er å vinne tilhengere av og arbeidere for partiet, å knytte et sterkt bånd mellom idretten og fagorganisasjonen, og videre å skape et sterkere åndelig innhold innenfor rekkene. De 105 000 medlemmer som Landsforbundet opererer med, er en illusjon, idet medlemmene går igjen i de forskjellige kretser. Den borgerlige idrettsorganisasjon er høist dobbelt så stor som vår. A. I. er dertil i rask vekst, og på flere av de steder hvor vi står best i det, er det bare et tidsspørsmål når bevegelsen kan klare sig økonomisk.

Rolf Gerhardsen bemerket i en replikk til Meyer med hensyn til

spørsmålet Moskva eller Lucerne, at han trodde det var helt riktig at Idrettsforbundet stod tilsluttet den «Røde».

Lie: Jeg vil selvsagt ikke at Arbeidernes Idrettsforbund skal oppløses, og jeg er med på å støtte Gerhardsens forslag. Men hvad jeg vil fremholde, er at man må se å få løsrevet forbundet fra nykommunistene, som nu søker å anvende det som et underbruk for sig, et politisk ledd, og samtidig arbeide for en ordning slik at forbundet kan få både statsbidrag og kommunale bidrag. Det er her et stort arbeidsfelt. Jeg tror også at forbundet bør ta op til revisjon sin stilling til Den røde Sports-Internasjonale.

Efter bemerkninger av *M. Madsen*, som fastholdt sin kritikk over «Arbeiderbladet», blev Rolf Gerhardsens forslag enstemmig vedtatt.

Efter middagspausen gikk man over til

valgene.

Som ordstyrer fungerte *Norheim*.

Valgkomitéen fremla følgende *innstilling*, som var å betrakte som partiets forslag til samlingskongressen:

Centralstyret.

Formann: Oscar Torp.

Nestformann: Edvard Bull.

Redaktør: Martin Tranmæl.

Centralstyremedlemmer (Flertallets innstilling): Alfred Madsen, Mathias Fredsti, Josef Larson, Einar Gerhardsen, Eugen Johannessen.

Varamenn til centralstyret: Valdemar Nielsen, Johannes Johannesen, Erling Antonsen, Helga Karlsen, A. Eliassen.

(Komitéens medlem Eugen Johannessen stemmer på Erling Antonsen som centralstyremedlem.)

Komitéens *mindretall*, Trygve Lie, foreslår Alfred Madsen, Valdemar Nielsen, Johannes Johannessen, Adolf Indrebø og Halvdan Jønsson med C. Johnsen, Bærum, som 1. varamann — for øvrig overensstemmende med flertallets forslag.

Landsstyret.

Nic. Næss, Akershus, Magnus Johansen, Østfold, Oscar Nilssen, Hedmark, Karl Nedberg, Buskerud, Hans Haugli, Opland, Ole Moen, Telemark, Johan Ødegaard, Vest-Agder, Nils Norheim, Stavanger, Johan Nygaardsvold, Sør-Trøndelag, Ole Øisang, Trondhjem, Wilh. Jacobsen, Nord-Trøndelag, Gitta Jønsson, Troms, Andreas Moan, Nordland og Ole Gjestad, Nordmør.

Varamenn: Marie Skau, Vestfold, Frantz Johansen, Rogaland, Olav Solumsmoen, Drammen, O. A. Glasø, Nord-Norge, og M. Sørbotten, Sogn og Fjordane.

B. Olsen-Hagen (komitéens formann): Komitéen har avgitt innstilling på 8 represeneanter i centralstyret, som partiet efter forutsetningen i felleskomitéen er blitt tildelt. Det er enstemmighet i komitéen om *Oscar Torp* som formann, *Edv. Bull* som næstformann, *Martin Tran-*

mæl som redaktør og *Alfred Madsen* som medlem av centralstyret. For de øvrige 4's vedkommende er der dissens, idet mindretallet, *Lie*, har et avvikende forslag. Dessuten har *Eugen Johannesen* stemt på *Erling Anthonsen* som centralstyremedlem, idet han selv ikke ønsket å komme på listen. Bortsett herfra er valgkomitéen altså samstemmig om den foreliggende innstilling på ett medlem nær.

Vi vilde naturligvis gjerne ha skaffet plass til de centralstyremedlemmer som sitter der nu, og som alle har utført et godt og dyktig arbeide. Men det har jo ikke kunnet la sig gjøre; derfor har komitéen måttet veie de forskjellige hensyn, som melder sig, efter beste skjønn. Ser vi på den innstilling som foreligger fra socialdemokratene, må det erkjennes at det er ønskelig og nødvendig at landsmøtet ved sitt valg setter inn så mange arbeidere fra arbeidsplassen som det er anledning til. Og denne betraktning har vært bestemmende for flertallet. *Mathias Fredsti* representerer som bekjent bygningsindustrien og er tidligere medlem av centralstyret. *Josef Larson* tilhører Jern- og Metall og er næstformann i Oslo og Omegns Samorganisasjon. Oslo Arbeiderpartis sekretær, *Einar Gerhardsen*, tilhører Kommuneforbundet, og til tross for at han har nektet, har vi funnet å måtte stille ham, idet formannen for Oslo Arbeiderparti, *Ingvald Rastad*, ikke har anledning til å motta valg. Også *Eugen Johannesen*, som er kommunearbeider og formann i stedsstyret, har bedt sig fri, uten at vi har kunnet ta hensyn til det. Det var et sterkt ønske i komitéen om å gjenvelge *Valdemar Nielsen*; vi har satt ham på listen som 1. varamann. For de øvrige varamenns vedkommende er innstillingen, som man ser, enstemmig. Jeg vil anbefale og henstille at man følger den sterke innstilling som er blitt til som resultat av komitéens arbeide.

Trygve Lie optok mindretallets forslag. Han bemerket at når det var sagt at dette forslag gav uttrykk for «reformisme» og søkte en konsolidering av den, var dette på ingen måte tilfellet. Utgangspunktet for ham hadde vært å sikre en alsidigst mulig og dermed best mulig sammensetning. Om de enkelte foreslåtte kandidater, hvor det var dissens, uttalte han: *Valdemar Nielsen* har vært et av de mest arbeidsomme medlemmer av det gamle centralstyre, og han har med interesse særlig tatt sig av de økonomiske spørsmål innen partiet. Det skulde derfor ikke være nogen grunn til ikke å velge ham på ny. Og å konstruere op et misforhold mellem «mennene fra arbeidsplassen» og *Valdemar Nielsen* er utenfor alle land. Han står i intim kontakt med de fagorganiserte arbeidere. *Johs. Johannessen* er også en typisk fagforeningsrepresentant og har tillit blandt transportarbeiderne over hele landet. *Adolf Indrebø*, kommunegruppens formann i Oslo, representerer den beste innsikt i kommunalpolitikk — en egenskap vi bør dra oss nytte av i partiets ledelse. *Jens Teigen*, Landsorganisasjonens næstformann, har dessverre frasagt sig valg. I hans sted har jeg foreslått *Halfdan Jønsen*. Han representerer rent faglig de beste elementer innen fagorganisasjonen, og han er også medlem av sekretariatet.

Eugen Johannesen: *Lies* forslag i komitéen er et direkte angrep på medlemmenes selvbestemmelsesrett, en hån mot medlemmenes evne og vilje til å lede sitt parti. 3 mann fra arbeidsplassen av 16 skulde vel

ikke være for meget. For min egen del har jeg sagt fra at jeg er syk og ikke kan delta i arbeidet. Jeg henstiller at man vedtar flertallets forslag, men slik at man setter en annen inn i mitt sted.

J. Teigen: Det som Eugen Johannesen her sier til imøtegåelse av mindretallets innstilling, er et misbruk av ord. Johs. Johannesen og V. Nielsen er naturligvis *medlemmer av partiet* — det vil vel ikke bestrides. Jeg har sittet sammen med dem i sentralstyret i tre år, og mer dyktige og gode klassefeller skal man ikke kunne finne. Jeg anbefaler at man følger mindretallets forslag for de to's vedkommende.

Lie bemerket at når han ikke hadde satt op Einar Gerhardsen på sitt forslag, hadde det sin grunn i at Gerhardsen i en skrivelse til komitéen bad sig fritatt.

Olsen-Hagen: Jeg oplyste også dette i komitéen. Men til tross for Gerhardsens vegring fant komitéen å burde innstille ham. Og jeg tror det vilde være riktig og klokt av landsmøtet å velge Einar Gerhardsen. Det er nødvendig også i den tid som kommer å ha tilknytningspunkter mellom hovedpartiets ledelse og Oslo-partiet. Ingen har uttalt tvil om at de menn Trygve Lie anbefaler valgt, er gode klassefeller. Men når flertallet innstiller som det har gjort, er det fordi vi vil at også de som står på arbeidsplassen, skal ha direkte adgang til å øve innflytelse på partiets styre. Og ingen skal komme og si at dette er demagogisk tale. Ingen er «tremt» ut, men det var nødvendig å skifte på en del av sentralstyret. Ellers underskriver jeg alt det Lie sa om de andre nevnte partifeller. *Litt* nytt blod må det imidlertid kunne gå an å få også i et sentralstyre. Jeg kan samtidig oplyse, at det sosialdemokratiske partis landsmøte har opnevnt Magnus Nilssen, Olav Oksvik, A. E. Gundersen og Harald Halvorsen.

Karl Nedberg (komitémedlem) støttet innstillingen på det beste.

Einar Gerhardsen fastholdt sin nektelse, fordi han ikke hadde lyst til å sitte i sentralstyret. Tendensen i Lies forslag håpet han aldri vilde få landsmøtets flertalls godkjennelse.

Rastad: Det er en nødvendighet at vi velger partisekretæren i Oslo. Og han får betrakte det som et tillitshverv fra Oslo Arbeiderparti — den som i første rekke skal formidle forbindelsen mellom hovedpartiet og avdelingene her i Oslo. Jeg vil stemme for at både Johs. Johannesen og Valdemar Nielsen gjenvelges som faste medlemmer av sentralstyret; jeg ser det som saglig riktigst.

Helga Karlsen anbefalte som komitémedlem flertallets forslag og protesterte mot at det skulde bety nogen «degradering» av enkelte.

Rolf Gerhardsen vilde likeledes støtte innstillingen, fordi den vedlikeholdt forbindelsen med arbeidsplassen.

Th. Høiland hadde tenkt å stemme for flertallets forslag, men efter å ha hørt debatten, aktet han å gå over til mindretallet. Å sondre ut medlemmene på den måte som var forsøkt av enkelte, måtte man reagere mot.

Robert Andresen mente at bare flertallets forslag kunde aksepteres. Han henstilte til Einar Gerhardsen å motta valg fra Oslo-arbeiderne.

Eugen Johannesen henholdt sig til hvad han hadde uttalt i sitt første innlegg.

Edv. Bull fremholdt at det var av betydning og interesse for oss å bevare kontinuiteten, kanskje mer enn noen gang. Det gjaldt her bl. a. kjennskap til distriktene, til pressespørsmål m. v. Han anbefalte gjenvalg av V. Nielsen og Johs. Johannesen.

Madsen uttalte at han hadde så mange arbeidsplasser at det falt vanskelig for ham å skjønne en så viktig plass som det å sitte i centralstyret. Han anbefalte at man tok de dyktigste og de som kunde samarbeide best — det var de hensyn som her burde veie sterkest. Det vilde være en stor feil av landsmøtet om det ikke sørget for å velge en mann som Johs. Johannesen. For øvrig anbefalte han representantene å stemme på «fritt grunnlag», uten å være bundet hverken av flertallets eller mindretallets forslag.

Flood-Engbretsen talte for innstillingen.

Lie: Efter de uttalelser som er falt, vil jeg anbefale at man velger Einar Gerhardsen, tross hans skrivelse. Det er talt om *tendens* i mitt forslag. Jeg vil si til de andre at de skal være varsomme med å skape retninger og «tendenser». Det er ikke om å gjøre å få enstemmighet først og fremst, men det er av betydning at man sier: La oss forsøke å holde sammen og *ta våre forslag som partifeller!*

Olsen-Hagen: Det er i vår innstilling intet som begrunner noen tale om «retning» innen partiet. Heller ikke betyr den degradering av noen personer. Jeg tror også at jeg ved mitt første innlegg la debatten saklig an.

Olaf Eriksen anbefalte valget av Eugen Johannesen og for øvrig de andre som var innstillet av komitéen.

Kristian Nilsen talte sterkt for Gerhardsens valg og anbefalte, som foregående taler, flertallets forslag fulgt i sin helhet.

Oskar Hansen foreslo tømmer Josef Jensen i stedet for Fredsti, støttet av *Martinius Martinsen*.

Johs. Johannesen uttalte at han så helst at han blev strøket av begge lister.

Tranmæl: Det er beklagelig at man ikke kan besette *alle* plasser, for da vilde vi få en utmerket kombinasjon av flertallet og mindretallet. Men vi må ta et utvalg. Og da skal man ikke se bort fra at det gjelder å vedlikeholde forbindelsen med dem som står oppe i det aktive arbeide. Ikke minst i centralstyret trenger man folk fra flest mulige arbeidssteder; det som rører sig blandt arbeiderne, må få sitt *uttrykk* i centralstyret. Det er et hensyn man ikke skal overse, og jeg antar landsmøtet er enig deri. Slik som situasjonen nu er, må jeg anbefale flertallets innstilling. Dermed rykker også i virkeligheten Valdemar Nielsen inn som fast medlem av centralstyret.

Nic. Næss anbefalte forslaget på Halfdan Jønsson.

Efter bemerkninger av *Maurstad* og *Øistein Marthinsen* uttalte *Oscar Torp*: Det er forsøkt å slå fast at det er en bestemt retning eller tendens i forslaget fra valgkomitéen. Jeg slutter mig her til hvad Olsen-Hagen har sagt, at så er ikke tilfelle. Innstillingen til samlingskongressen skulde, så vidt jeg har forstått, være en innstilling på de folk som representerer partiet best mulig. Det har vært utgangspunktet, og intet annet. Hvad angår de som sitter i det nuværende cen-

tralstyre, kan vi gi dem den beste attest, alle uten undtagelse. Det gjelder ikke minst Valdemar Nielsen. Men det til tross at Nielsen ikke er med, vil jeg si at flertallets innstilling er den *innstilling* landsmøtet bør søke å følge. Og jeg er enig i de betraktninger Trammæl gjorde gjeldende når det gjelder besettelsen av partiets centralledelse.

Efter replikker av *Rolf Gerhardsen* og *Rastad* gikk landsmøtet til avstemning.

Valgkomitéens innstilling på *formann, næstformann og redaktør* blev ved særskilt votering vedtatt enstemmig med akklamasjon.

Likeså blev *Alfred Madsen* og *Einar Gerhardsen* valgt med akklamasjon til medlemmer av centralstyret.

Som øvrige medlemmer valgtes (innstilledes) ved skriftlig valg *Eugen Johannesen* med 125 stemmer, *Josef Larson* med 120 og *Johs. Johannesen* med 70.

Derefter hadde V. Nielsen 69 og Mathias Fredsti 58 stemmer.

Varamenn til centralstyret blev: 1. *V. Nielsen*. 2. *Math. Fredsti*. 3. *Erling Anthonsen*. 4. *Helga Karlsen*. 5. *A. Eliassen* — samtlige enstemmig.

Thv. Olsen rettet en takk til landsmøtets representanter fra arbeideridrettsmennene i Oslo for det som var ydet ved innsamling under møtet til en *vandrepokal* til den finsk-norske landskamp i boksing. Han oplyste at det skulde kjempes om pokalen 5 ganger.

Man gikk derefter over til almindelig debatt om innstillingen til valg av

landsstyre.

Olsen-Hagen anbefalte valgkomitéens enstemmige innstilling på 14 medlemmer. (Se side 42).

Nic. Næss foreslo i sitt sted gjenvalg av Trygve Lie fra Akershus, idet han ikke så nogen grunn til skifte her. Lie stod også som fylkesorganisasjonens formann.

A. Hermo hadde ventet, efter avgjørelsen i formiddag, at man ikke vilde tatt noget hensyn til Nord-Norges krav, idet hans forslag under lovene ikke blev behandlet, men oversendt valgkomitéen. Han vilde dog oplyse om at Finnmark utgjorde åttendeparten av Norge i utstrekning, og at det var 75 mil langt. Å avspise et fylke som dette, hvor Arbeiderpartiet dessuten var det største parti, på en slik måte, hørte intet steds hjemme.

Gitta Jønsson: Det er et faktum at Finnmark fylke føler sig tilsidesatt, og partifeller der har grunn til det. Intet under at de blir bitre og misfornøyd. Men Finnmark må og skal ha en representant denne gang.

Martin Aune: Jeg forstår det slik at valgkomitéens forslag her er begrunnet i økonomiske hensyn. Men *virkingen* av det vil ikke utebli, og den vil bli følt som et tilbakeslag. Man er ikke i føling med strømningene i folket, hvis man avviser dette krav. Finnmark fylke har efter samlingen chance til å få et parti på 500 medlemmer. Og det er ikke å forakte — der oppe i det kolde nord! Distriktet representerer også en

spesiell næringsgren som vårt parti skulde ha interesse av å ta med.

Lie henstillet at man samlet sig om valget av Næss, hvilket også var overensstemmende med Akershusrepresentantenes innstilling.

G. Bakke, Bergen, fant det meningsløst og lettsindig at de to Bergensfylker, Hordaland og Sogn og Fjordane, med en folkemengde på tilsammen en halv million skulde måtte nøie sig med siste varamann, samtidig som Trondhjem og Trønderfylkene fikk 4, kanskje 5 i landsstyret. Det var intet forhold i det. Han foreslo valgt *Hj. Romslo*, Hordaland, i stedet for *Johan Nygaardsvold*.

Evald Nilsen fant det sørgelig å se hvordan Vestfold blev behandlet. Han vilde foreslå *Sverre Hjertholm* som 1. varamann.

Ordstyreren opplyste at *Gitta Jønsson* hadde fremsatt forslag om *Sigurd M. Eriksen*, Hammerfest, som representant for Finnmark.

Aldor Ingebrigtsen henstillet til ordstyreren å få en votering særskilt på spørsmålet om Finnmarks representasjon i det nye landsstyre.

Madsen: Dette er en innstilling til kongressen. Man kan ikke være blind for at det *kan* bli foretatt visse forandringer ved sammenslutningen. Derfor har felleskomitéen, som en garanti, forutsatt at alle fylker skal være representert — og da selvfølgelig også Finnmark, hvilket er helt riktig. De økonomiske grunner får ikke her være avgjørende.

Maurstad støttet henstillingen om en særskilt avgjørelse av dette spørsmål.

Ordstyreren: Der er fremsatt følgende endringsforslag til innstillingen: *Anton Hermo* i stedet for *Wilh. Jakobsen*, *G. Bakke*, Bergen, i stedet for *Nygaardsvold*, *Hj. Romslo* i stedet for *Wilh. Jakobsen* og *Trygve Lie* i stedet for *Næss*, *Lillestrøm*.

Øistein Marthinsen anbefalte *Lie*, *Aker*, og gikk ut fra at han blev valgt. Han støttet videre at Finnmark og Bergen fikk hver sin representant.

Olsen-Hagen: Jeg vil bestemt advare mot å stryke *Nygaardsvold*. Det er gitt at vi alle i valgkomitéen ønsket at Finnmark fikk en mann i landsstyret. Men saken kan stille sig noget anderledes når man vet at det koster partiet et tusen kroner å innkalle representanten fra Finnmark hver gang det skal holdes landsstyremøte. Dessuten koster det den mann 2 å 3 uker å reise. I det hele er dette hverv en opofrelse for den som velges. Når imidlertid felleskomitéens medlem *Madsen* mener å kunne se bort fra det hensyn, da har vi intet derimot. Vi er derfor enig i å trekke tilbake representanten for Nordmør og gi plassen til Finnmark. — Med hensyn til hvad det er nevnt om Bergen og Hordaland, skal vi være opmerksom på de forandrede partiforhold. I det nye landsstyre kommer også disse distrikter til å bli representert, idet socialdemokratene har gjort krav på 1 fra Hordaland og 1 fra Bergen, og de har allerede innstillet sine representanter. Hvis ikke det var tilfelle, vilde vår innstilling ha sett anderledes ut. Men det er ikke utenkelig at vi ved forhandling med socialdemokratene i valgkomitéen kan komme til en forandring. Med hensyn til representanten for Akershus, er innstillingen skjedd efter forslag av fylkets representanter, og som det er opplyst har *Lie* nektet bestemt.

Nic. Eggen advarte mot at det blev gjort nogen forandring i listen

for Trøndelagsfylkenes vedkommende. Når det var reist spørsmål om å sløife representanten f. eks. fra Sør-Trøndelag, vilde han si at dette fylke ved sin innsats i partiet nok skulde ha gjort sig berettiget til fortsatt å ha en representant i landsstyret.

G. Bakke oplyste at han hadde forandret sitt forslag for å gi plass for en representant fra Hordaland, idet han foreslo at Namdalens representant gikk ut. Han henstillet til forsamlingen å gi uttrykk for at Bergen og de to Bergensfylker skulde ha en plass på listen.

Høilund henstillet til Trygve Lie å ta mot gjenvalg.

Nygaardsvold: Jeg er enig i at Finnmark får sin mann, likeså at Nordmør får beholde den som er opført. Jeg henstiller derfor til valgkomitéen å gå med på å stryke Nygaardsvold, men *ikke* representanten for Nord-Trøndelag og Namdalen, og at Sør-Trøndelag gir plassen til Finnmark.

Furset optok den oprindelige innstilling om Ole Gjestad, Nordmør, idet han pekte på stillingen i Møre fylke og frarådet at man på dette punkt fravek innstillingen.

Torp: Det er ganske utelukket for oss på dette møte å forsøke på å få alle 18 fylker plasert; vi opererer jo bare med 14. Bergen vil naturlig komme med i landsstyret, Hordaland likeså, foruten Møre. Jeg går ut fra at alle fylker kommer til å bli representert. Men det finnes fylker hvor vi blir nødt til å ta to på grunn av stillingen i sin almindelighet.

Alb. Moen talte sterkt for gjenvalg av Vilh. Jakobsen.

John Aae anbefalte innstillingen oprettholdt uforandret for begge trønderfylker.

Tranmæl: Socialdemokratene har fulgt den linje å søke å utpeke sine *dyktigste* menn, og det er en sterk linje. Å sette Johan Nygaardsvold utenfor landsstyret vilde være en *svekkelse* av styret. Hvis vi ser stort på dette, da resignerer visse fylker nu, for at vi kan være i stand til å besette de mest utsatte stillinger.

Leon Johansen sluttet sig til Furset.

Karl Andersen, Aker, anbefalte valget av Lie, som var overensstemmende med fylkets ønske, og henstillet til valgkomitéen å gå over til det.

Det besluttetdes å stemme over hver enkelt kandidat.

Fra Akershus blev *Trygve Lie* valgt med 62 stemmer. Næss hadde 61 stemmer.

Magnus Johansen, Østfold, *Oscar Nilssen*, Hedmark, *Karl Nedberg*, Buskerud, *Hans P. Haugli*, Opland, *Ole Moen*, Telemark, *Johan Øidegard*, Vest-Agder, og *Nils Norheim*, Stavanger, blev valgt enstemmig.

Johan Nygaardsvold, Sør-Trøndelag, blev valgt med stort flertall, idet enkelte stemmer blev avgitt for Gunnar Bakke.

Ole Øisang, Trondhjem, blev valgt enstemmig.

Vilh. Jakobsen, Nord-Trøndelag, blev valgt med flertall. Mindretallet stemte på Hj. Romslo.

Gitta Jønsson, Troms, og *Andr. Moan*, Nordland, blev valgt enstemmig.

A. *Hermo*, Finnmark, blev valgt under dissens, idet endel stemmer falt på *Gjestad* efter den oprindelige innstilling.

Som *varamenn* til landsstyret blev valgt: 1. *Ole Gjestad*, Nordmør. 2. *Marie Skau*, Vestfold. 3. *Frants Johansen*, Rogaland. 4. *Olav Solumsmoen*, Drammen. 5. *O. A. Glasø*, Nord-Norge. 6. *M. Sørbotten*, Sogn og Fjordane.

Samtlige valg var, som nevnt, å betrakte som innstilling fra landsmøtet til samlingskongressen.

Landsmøtets avslutning.

Ved slutten av partilandsmøtet lørdag kveld tok *Johs. Johnsen* ordet og uttalte:

Jeg synes det er på sin plass at vi før avslutningen minnes med noen ord de menn, som i de siste for partiet så vanskelige og bevegede tider har stått i spissen for Det norske Arbeiderparti. De fleste av oss som er til stede her — jeg tenker alle — har fulgt med i partiarbeidet fra årene før 1918, da venstre fløi erobret flertallet og ledelsen i partiet. Den utvikling og de begivenheter som har funnet sted *etter* den tid og til idag, finner jeg er unødvendig her å opholde mig ved. Men jeg tror vi kan si, at i den mellemliggende 9-årsperiode har partiet gjennomløpet en utvikling som på mange måter avviker fra den som de fleste arbeiderpartier, som kan sidestilles med vårt, har vært gjenstand for. Partiet har hele tiden søkt å føre en selvstendig politikk, en selvstendig *revolusjonær arbeiderpolitikk* som innad kunde vareta arbeiderklassens interesser og utad manifestere den solidaritet vi føler med kjempende kamerater i alle land.

Når Det norske Arbeiderparti, etter å ha lagt denne periode bak sig, står så sterkt og samlet idag og kan *prege* klassens samling så sterkt som utvilsomt kan, da skyldes det mange ting, men ikke minst det at vi har hatt menn i ledelsen som partiets medlemmer og de store masser av arbeiderne har kunnet se op til og omfatte med udelte tillit. Vi kjenner disse menn, og vi setter pris på dem — på deres intelligens, og deres høireiste personligheter. Jeg sikter først og fremst til partiets formann, *Oscar Torp*, og redaktøren av partibladet, *Martin Tranmæl*. Om vi har kunnet være enig eller ikke enig i den politikk centralstyret har ført i de forskjellige spørsmål og situasjoner, har vi alltid hatt forvisningen om at de ut fra saklige hensyn har villet føre partiet og bevegelsen frem mot det mål vi har satt oss. Det vil, mener jeg, være på sin plass, at vi ved et møte som idag gir disse menn den anerkjennelse vi vet de fortjener, og jeg ber dere med mig utbringe et tre ganger tre hurra for *Oscar Torp* og *Martin Tranmæl*!

Johnsens tale blev mottatt med langvarig håndklapp.

Da bifallet hadde lagt sig, tok *Tranmæl* ordet og sa: De som har fått være med i et slikt arbeide som det som er utført i dette land i alle disse årene, de er lykkelige. Det er mange som ikke har *hatt* denne store glede. Det er de som i denne kampens og arbeidets tid nærmest har stått *partiløse*. De har vært interesserte, men blev hjemløse under den

strid vi har hatt og den krise arbeiderbevegelsen har gjennomgått. De som har deltatt, har derimot fått lov til å leve med. Og vi har sett det vokse og gro etter det arbeide som har vært nedlagt innen Det norske Arbeiderparti. Resultatet ser vi deri at det er dette parti som idag representerer enheten og kraften i norsk arbeiderbevegelse. Og vi står i kraft av dette arbeide *sterkere* idag foran sammenslutningen enn vi har gjort i de senere år. *Takken* for det tilkommer de tusener partifeller rundt om i by bygd. De er kalt de *navnløse*. Men det burde reises en bauta over dem — over de mange prektige menn og kvinner som vi har, fordi de har drevet partiet frem under motstand og aldri gikk trett i kampen.

Dessuten er det nogen som jeg synes vi særlig skal minnes her, nemlig de som står i spissen for *vår partipresse ute i distriktene*. Det er ikke så vanskelig for oss inne i Oslo, og heller ikke i Drammen — her nede hvor vi har de sterke organisasjoner og gamle organer. Men vender vi oss videre utover, til dem som skulde *bygge op* avisene under små forhold og holde dem gående, da møter det oss et seigt arbeide som tvinger oss til å vise dem honnør. Hva *dette* har krevet av arbeide og anstrengelser, det kan vi andre knapt gjøre oss nogen forestilling om. Det gjelder de folk som har hatt med den redaksjonelle ledelse, og det gjelder de parti- og bladstyrer som skulde skaffe *økonomien* på fote og få endene til å møtes. De ydelser som på dette område er gjort, avtvinger den aller største respekt. Derfor skal vi gi disse kamerater rundt om i landet som har ryddet grunn for partiet og holdt arbeidet oppe, vår takk og anerkjennelse ved en anledning som denne.

Og når vi her er inne på enkeltpersoner, føler jeg en dyp trang til å nevne to som står midt oppe i det organisatoriske arbeide for partiet her inne i centrum. Vi satte i 1923 to unge arbeidere inn i partiets høieste stillinger. Det var dristig, blev det sagt. Men det var *riktig*. Og neppe noget annet større og eldre parti i verden vilde kanskje ha gjort det samme. Men de som i 1923 og senere har fulgt det arbeide som er nedlagt av *Torp* og *Einar Gerhardsen* — først ved å holde avdelingene sammen og så *bygge op igjen* — de kan til fulle vurdere den innsats som her er levert. Gerhardsen er siden gått over til en enda viktigere gjerning, som sekretær for vår største partiavdeling — Oslo-partiet. Og ser man på tilslutningen fra Oslo til samlingskongressen, da skyldes den — foruten den opfatning som er rådende blandt hovedstadens arbeidere — først og fremst det planmessige organisasjonsarbeide som er utført under ledelse av en ung arbeider. Resultatene innfrir de aller dristigste forventninger. Og de gir tro på og tillit til selve arbeiderklassen.

Og rundt om møter det oss en rekke innsiktsfulle og dyktige menn og kvinner på alle områder, som har gitt sin arbeidskraft til partiet og arbeiderklassens sak. Deres arbeide har vært av grunnleggende betydning. Og vi finner overalt et kameratslig tillitsfullt forhold. Et *kollektivt* arbeide har det vært i ordets beste forstand.

Til slutt, kamerater, en noget prinsipiell bemerkning. Det er spurt om Det norske Arbeiderparti er et kommunistisk parti eller revolusjonært parti. Det norske Arbeiderparti *har ikke vært* og er ikke et kom-

munistisk parti i Den tredje Internasjonales forstand. Men det har vært og er, og vi håper alle det vil vedbli å være, et kommunistisk parti i *Karl Marx'* og *Friedrich Engels*, i det kommunistiske manifestes forstand — *et revolusjonært socialistisk klassekampparti*.

Vi går til kongressen og møter sammen med folk av andre opfatninger. Vi skal forsøke på alle områder å opptre *lojalt* og alltid behandle enhver som partifeller. Men det som vi har kjempet for, den *innstilling vi har evnet å skape innenfor den norske arbeiderklasse*, den kan vi ikke opgi. Vi vil arbeide for at det samlede parti skal få den samme karakter og det samme innhold. Og det står til oss selv, ved det arbeide som utføres fra hver enkelt mann og kvinnes side, om vi kan skape dette innhold og denne innstilling. Hva er det som virker sterkest? Det er det *eksempel* som hver mann og kvinne i bevegelsen kan vise — hele den personlige stilling. Og praktisk arbeide som er av revolusjonært innhold, det *splitter* aldri, men samler. Det gjelder om å fylle partiet med den kampånd og skape den opfatning som trengs i et parti som vårt. Vi trenger som før partiets *vaktmenn*, ja mer enn før. De skal være med og holde den revolusjonære ild levende i partiet og i arbeidermassene. Bare *derved* kan vi seire og virkeliggjøre de idealer som er målet for alt vårt arbeide og all vår kamp. Opgaven må være å rotfeste den socialistiske idé i arbeiderklassens sinn og å skape de sociale og organisasjonsmessige forutsetninger for oppbyggingen av det nye, for reisningen av *arbeiderrepublikken Norge*, bygget på rådssystemets, på arbeidslivets egen grunn! (Langvarig bifall.)

Til slutt uttalte partiets formann, *Torp*, under sterkt bifall: Kamerater! Vi står nu ved avslutningen av et viktig og vesentlig avsnitt i Det norske Arbeiderpartis historie. Dette landsmøte kommer vel til å høre til dem som vil bli *husket*. Det er også kommet sammen for å skape et organisasjonsmessig grunnlag som kan *holde*, og som vil sette merker etter sig.

Når vi nu skal gå fra hverandre, vil jeg fra denne plass takke alle de aktive partikamerater ute i foreningene i første rekke. De har i sine distrikter kjempet for det som i dette spørsmål har vært partiets *linje*, og de har medvirket til å skape det grunnlag som nu er lagt til rette for partivirksomheten i den kommende tid. Uten den *vilje til å nå frem til et resultat*, som har vært til stede hos alle, vilde gjennomførelsen av klassesamlingen idag ikke kunde tenkes mulig.

Videre vil jeg rette en takk til de partifeller som har stått sammen i centralstyret og landsstyret. Det som har kjennetegnet samarbeidet hele tiden har vært *kameratskapet*, og nettopp det har gjort det mulig for partiet og ledelsen å utrette det som er gjort, støttet av medlemmene ute i organisasjonene.

Det norske Arbeiderparti er et parti, en organisasjon som vi alle har fått kjær. *Partiet* har man derfor villet støtte op under, selv om vanskelighetene har vært de største. Det vilde være uriktig å peke på nogen enkelts innsats; vi har stått sammen om det alle, med den hensikt og vilje å bringe partiets sak og dermed klassen nærmere mot målet. Det er også dette som ligger til grunn for den samling vi nu står overfor. Det norske Arbeiderparti tendte faklen for firti år siden, og vi samler

idag ny brenne til den fakkell som lyser. Det gjelder å stanse reaksjonens herjinger og legge grunnen til fremmarsjen mot det nye. Det vi ønsker og kjemper for, er at fylkingen av arbeidernes krefter skal skje under ett merke, under den fane vi har fått kjær. Og når vi tar den siste bakkekneik, da skal vi kunne rette ryggen og si: det merke har maktet *før* å lede arbeiderne opad og fremad, og under *Det norske Arbeiderpartis* fane har vi erobret Norge og gjennomført arbeiderklassens økonomiske frigjørelse! (Bifall.)

Med det som bakgrunn, og med vilje til å holde merket høit, går vi til den samling som har arbeidet sig frem i organisasjonene og i arbeidernes sinn — med vilje til å sette seiren igjennem, *ikke* for partiets skyld, men fordi arbeiderklassens frigjørelse er sluttmålet for vårt arbeid.

Med de ord takker jeg de representanter som har deltatt i dette landsmøte. Jeg ber dere om til slutt å utbringe et tre ganger tre hurra for Det norske Arbeiderparti som *var*, og Det norske Arbeiderparti som blir efter samlingskongressen — det forenede parti. *Det norske arbeiderparti leve!*

Stormende bifall fulgte formannens tale til avskjed, hvorpå landsmøtet sang «Internasjonalen». Kl. 8 blev møtet erklært hevet.

Landskvinnekonferansen.

Det norske Arbeiderpartis ekstraordinære landskvinnekonferanse blev åpnet i Oslo Arbeidersamfunds lille sal lørdag 29 januar 1927.

Kvinnesekretariatets formann, *Sigrid Syvertsen*, minnet i noen vakre ord vår avdøde kamerat Hanna Adolfsen, som var avgått ved døden siden kvinnene sist var sammen til landskvinnekonferanse. Talen blev påhørt stående.

I åpningstalen uttalte Sigrid Syvertsen at arbeiderkvinnene så hen til den forestående samling. Det er i første rekke hjemmene og kvinnene som lider under reaksjonens trykk.

Ved navneprop viste det sig at 77 representanter var anmeldt og fremmøtt.

Kvinnesekretariatets innstilling på de forskjellige komitéer og funksjonærer blev vedtatt. Til fullmaktskomité blev valgt: Thina Thorleifsen, Oslo, Ruth Andersen, Akershus, og Annie Anthonsen, Buskerud.

Til dirigenter blev valgt: Marie Schou, Horten, Gitta Jønsson, Troms. Sekretærer: Thora Pettersen, Oslo, og Elise Henriksen, Østfold. Redaksjonskomité: Rachel Grepp, Sigrid Syvertsen, Oslo, Ellen Brøske, Odda, Ida Nordal, Frol, Josefine Nilsen, Buskerud. Valgkomité: Alette Lundeberg og Helga Karlsen, Oslo, Hilda Olsen, Akershus, Ragna Rohde, Vestfold, Johanne Johansen, Telemark.

Marie Schou overtok nu dirigentplassen.

Kvinnesekretariatets beretning for 1925—26 blev vedtatt enstemmig. Likeledes «Arbeider-Kvinnen»s regnskap for 1925—26.

Efter forslag av Alette Lundeberg blev det enstemmig vedtatt å sende Anna Lein, som er syk, en hilsen og blomst overrakt av Marie Nordstrøm, Oslo, og Ida Nordal, Frol. Likeledes blev det efter forslag av Thina Thorleifsen sendt Chr. H. Knudsen et hilsningstelegram.

Man gikk nu over til behandling av samlingen under Gitta Jønssons ledelse som dirigent.

Protokollen fra forhandlingskomitéens møter blev oplest ved Thina Thorleifsen.

Sigrid Syvertsen redegjorde for de forhandlinger som var ført med de socialdemokratiske kvinner angående organisasjonsformen og den foreliggende innstilling.

Innstillingen var enstemmig fra forhandlingskomitéen med undtagelse av punkt 1, hvor våre representanter foreslo at vår ordning med

kvinnekonferanse foran landsmøtene skulde oprettholdes, mens socialdemokratenes forhandlere foreslo at det skal hete kvinnenens landsmøte.

Efter en times pause overtok Marie Schou dirigentplassen og forhandlingene om organisasjonen blev fortsatt.

Angående punktet «Den lokale sammenslutning» blev det en del diskusjon. Det blev rettet forskjellige spørsmål, og det blev referert om forholdene på de forskjellige steder.

I debatten deltok Josefine Nilsen, Marie Schou, Gitta Jønsson, Thora Pettersen, Marta Nielsen, Anna Gulbrandsen, Marie Bøe, Oline Tømmerraas, Ragna Rohde, Anna Helgesen, Thora Dahl, Mathilde Johansen, Alette Lundeberg, Rachel Grepp, Ida Nordal og Thina Thorleifsen.

Av debatten fremgikk det at på mange steder vilde det volde vanskeligheter, da våre organisasjonsforhold med kvinnegrupper var forskjellig fra socialdemokratenes, men det var enighet om at vanskelighetene var til for å overvinnes, og ved å legge godviljen til vilde også den lokale sammenslutning bli fullbyrdet i likhet med samlingen for øvrig.

Innstillingen om organisasjonsformen som blev behandlet punktvis blev enstemmig vedtatt. Likeledes sluttet representantene sig enstemmig til våre forhandlere angående landskvinnekonferanse.

Det blev besluttet å overlate til den valgte redaksjonskomité å forfatte en uttalelse som samlingen, likeså en henstilling til regjeringen i tilslutning til den av felleskomitéen fremlagte henstilling angående arbeidsløsheten.

Valgkomitéen innstilte enstemmig på følgende medlemmer til landskvinneutvalget: Sigrid Syvertsen, formann, Thina Thorleifsen, sekretær. De øvrige styremedlemmer: Marta Nielsen og Mathilde Johansen med Rachel Grepp, Signe Vang og Hilda Hammer som suppleanter.

Agnes Brandeggen, Tromsø, foreslo Gitta Jønsson som sekretær.

Ved skriftlig avstønning blev Thina Thorleifsen valgt mot 1 stemme som blev avgitt for Gitta Jønsson.

Signe Vang foreslo i sitt sted Eline Nilsen til suppleant, da hun selv ikke hadde tid og anledning til å påta sig hvervet. Efter denne ombytting blev samtlige innstilte valgt enstemmig.

Avslutning.

Dirigenten gav nu plassen til *Sigrid Syvertsen*, som uttalte:

Før vi skilles vil jeg gjerne legge representantene på hjertet, at vi alltid må se fremover, så vil vi seire til slutt. Jeg vil samtidig takke for den tillit som er bevist mig ved å innstille mig på nytt til formann for de nye landsutvalg for kvinnebevegelsen.

Vårt arbeide må gå ut på å føre kvinneorganisasjonen videre frem. Ikke bare vi som er her, men hvert eneste medlem ute i avdelingene må gjennemsyres av samlingstanken. Vi må holde den revolusjonære ånd levende i oss, så blir det ingen fare for utglidninger til høire.

Vi må ikke la personlige hensyn og interesser spille inn. Vi må ikke minnes at den og den har stått i det og det parti, men huske at nu

er vi alle medlemmer av ett parti som skal føre arbeiderklassen frem til seier.

Helga Karlsen takket møtets funksjonærer for godt utført arbeide på møtet og uttalte det håp at de var likeså fornøide med deltagerne som deltagerne var med dem.

Landskvinnekonferansen blev avsluttet med avsyngelsen av «Internasjonalen».

